

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

INDEKS ZAGROŻENIA UBÓSTWEM
W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM
ZA 2017 ROK

Kielce, 2018

Spis treści

1.	Wstęp.....	4
2.	Ubóstwo w świętokrzyskim na tle innych regionów	5
2.1.	Ubóstwo w Polsce	6
2.2.	Ubóstwo w województwie świętokrzyskim na tle innych regionów.....	11
3.	Przestrzenne zróżnicowanie problemu ubóstwa w województwie świętokrzyskim	15
3.1.	Metodologia.....	15
3.2.	Bezrobocie	18
3.3.	Osoby długotrwale bezrobotne	21
3.4.	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie	23
3.5.	Dochody budżetów gmin w przeliczeniu na jednego mieszkańca	25
3.6.	Wskaźnik deprivacji lokalnej.....	28
3.6.1	Powiat buski.....	29
3.6.2	Powiat jędrzejowski	30
3.6.3	Powiat kazimierski.....	30
3.6.4	Powiat kielecki.....	31
3.6.5	Powiat konecki.....	31
3.6.6	Miasto Kielce.....	32
3.6.7	Powiat opatowski.....	32
3.6.8	Powiat ostrowiecki.....	33
3.6.9	Powiat pińczowski	33
3.6.10	Powiat sandomierski	34
3.6.11	Powiat skarżyski	34
3.6.12	Powiat starachowicki	35
3.6.13	Powiat staszowski	35
3.6.14	Powiat włoszczowski.....	35
3.7.	Wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy społecznej.....	37
3.8.	Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu wielodzietności	38
3.9.	Rodziny niepełne	40
4.	Indeks ubóstwa	42
5.	Podsumowanie i wnioski.....	47
5.	Spis map, tabel i wykresów	50
6.	Aneks.....	53

1. Wstęp

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego corocznie dokonuje analizy zasięgu ubóstwa w regionie, realizując tym samym ustawowe zadanie samorządu województwa wynikające z ustawy *o pomocy społecznej* tj. rozpoznawanie przyczyn ubóstwa oraz diagnozowanie i monitorowanie wybranych problemów społecznych w regionie.

Na potrzeby niniejszej analizy wykorzystane zostały dane prezentujące międzyregionalne zróżnicowanie wskaźników ubóstwa oraz innych czynników, które korelują z tym zjawiskiem. W opracowaniu wykorzystano dane pochodzące z Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS), na podstawie których dokonano analizy wewnątrzregionalnego zróżnicowania skali ubóstwa w poszczególnych powiatach regionu świętokrzyskiego. Na potrzeby diagnozy wewnątrzregionalnej skali ubóstwa zbudowany został indeks, w skład którego weszły zmienne takie jak: stopa bezrobocia, liczba osób długotrwale bezrobotnych w łącznej liczbie bezrobotnych, przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto, dochody budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca, wskaźnik deprivacji lokalnej – liczba osób, którym przyznano świadczenie pieniężne z pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców, wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy społecznej, liczba osób w rodzinach wielodzietnych otrzymujących pomoc pieniężną w łącznej liczbie osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej oraz liczba osób w rodzinach niepełnych korzystających z pomocy w łącznej liczbie osób w rodzinach otrzymujących pomoc społeczną.

Dokonana diagnoza zjawiska ubóstwa jest niezbędnym elementem realizacji zadań wynikających z Krajowego Programu Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym - Nowy Wymiar Aktywnej Integracji, a także Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020.

2. Ubóstwo w świętokrzyskim na tle innych regionów

Granice ubóstwa i ich definicje

Ubóstwo definiuje się jako stan niedostatku wynikający z niewystarczających dochodów. Definicje ubóstwa różnią się zależnie o tego, jaki dochód przyjmowany jest za granicę ubóstwa. O biedzie w sensie absolutnym, mówimy w przypadku kiedy uzyskiwane dochody umożliwiają tylko zaspokojenie niezbędnych potrzeb biologicznych pozwalających tylko na utrzymanie przy życiu. Istnieje także tzw. ustawowa granica ubóstwa, ustalona przez wysokość dochodu upoważniającego osoby i rodziny, które takiego dochodu nie osiągną do ubiegania się o pomoc społeczną. Ubóstwo może być pojmowane w sposób względny, w takim przypadku liną ubóstwa jest dochód relatywizowany do standardu materialnego danego społeczeństwa.

Ubóstwo absolutne

Ubóstwo absolutne definiuje się zazwyczaj w odniesieniu do poziomu minimum egzystencji. Jest to kwota obliczana corocznie przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, który pozwala jedynie na niezbędne wydatki, których nie można odłożyć w czasie. Dochody poniżej progu zagrażają zdrowiu człowieka i stanowią zagrożenie jego biologicznej egzystencji. Kwota jest wyliczana za pomocą tzw. koszyka w którego skład wchodzi jedynie wydatki na żywność, mieszkanie, lekarstwa, naprawę ubrań i w przypadku rodzin z dziećmi na podręczniki szkolne. Minimum egzystencji w IV kwartale 2017 roku, wynosiło 582,00 zł dla gospodarstwa 1 - osobowego oraz 1 571,00 zł dla gospodarstwa 4 - osobowego (2 osoby dorosłe + 2 dzieci do lat 14).

Minimum egzystencji nie należy mylić z minimum socjalnym. W minimum socjalnym są uwzględniane wydatki potrzebne do funkcjonowania w społeczeństwie, a więc także minimalne wydatki na edukację, rozrywkę i kulturę. W 2017 roku wynosiło ono średnio 908,23 zł miesięcznie dla jednej osoby w gospodarstwie domowym składającym się z małżeństwa z dwojgiem dzieci (3 632,92 zł na rodzinę). Minimum socjalne obliczone dla osoby samotnej w wieku produkcyjnym średniorocznie w 2017 roku wynosiło 1 134,46zł. Osoby żyjące poniżej minimum socjalnego są w grupie poważnie nim zagrożonej¹.

---

¹ Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2017 r., Główny Urząd Statystyczny.

Ubóstwo ustawowe

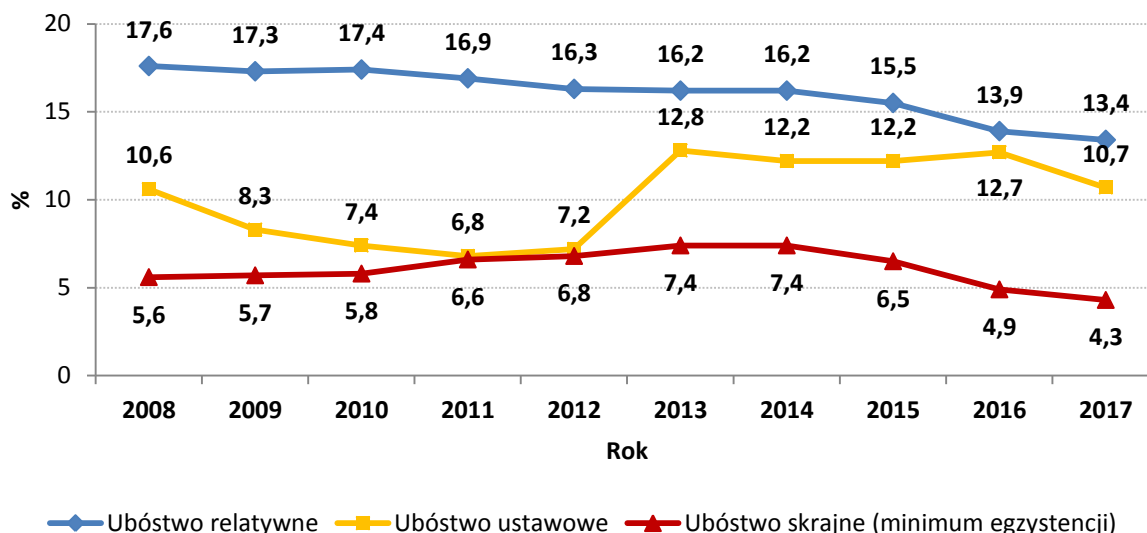
Ubóstwo ustawowe jest definiowane na podstawie tzw. kryterium dochodowego ustalane jako dochód poniżej którego można ubiegać się o świadczenie pieniężne z pomocy społecznej. Aktualnie dla osoby samotnie gospodarującej jest to dochód nieprzekraczający kwoty 634 zł, natomiast dla osoby w 4 osobowej rodzinie - kwoty 514 zł. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej progi te aktualizowane są co 3 lata.

Ubóstwo relatywne

Jako granicę ubóstwa relatywnego przyjmuje się poziom wydatków gospodarstwa domowego niższy od połowy średnich wydatków w kraju. Ubóstwo relatywne jest związane z ogólną sytuacją ekonomiczną kraju. Może się zdarzyć, iż choć zasięg mierzonego w ten sposób ubóstwa zwiększy się np.: na skutek zwiększonego rozwarstwienia dochodów, to poziom życia, jaki kryje się pod tym pojęciem jednocześnie się polepszy. W IV kwartale 2017 roku granica ubóstwa relatywnego wynosiła 779 zł dla gospodarstwa 1 - osobowego, oraz 2 157 zł dla gospodarstwa 4 osobowego (2 osoby dorosłe + 2 dzieci do lat 14).

2.1. Ubóstwo w Polsce

Na podstawie badań Głównego Urzędu Statystycznego dotyczących zasięgu ubóstwa ekonomicznego w Polsce wynika, iż w 2017 roku nastąpiła wyraźna poprawa sytuacji gospodarstw domowych, co znalazło odzwierciedlenie w znaczącym zmniejszeniu się zasięgu ubóstwa (wykres 1).

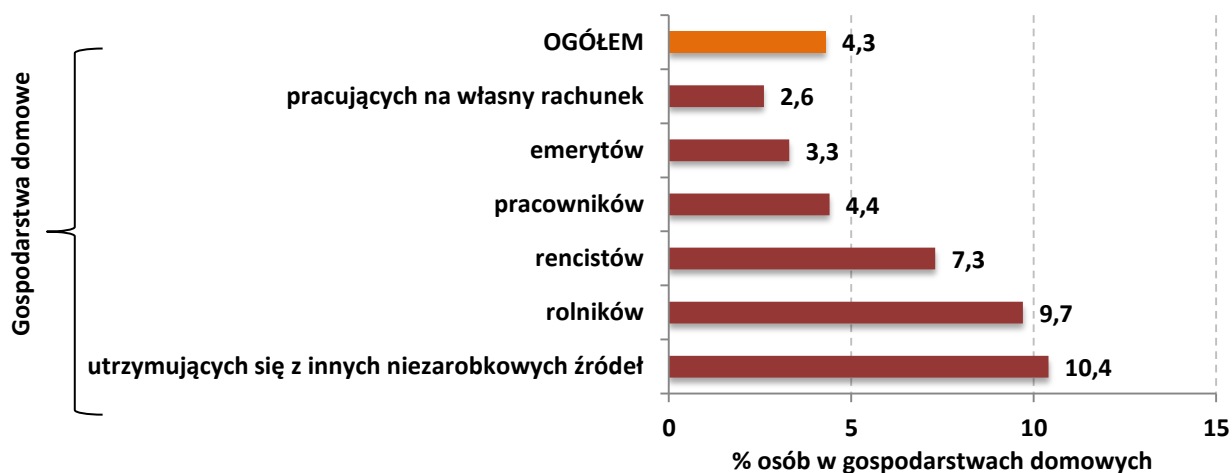
Zasięg (stopa) ubóstwa – odsetek osób w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków (w tym wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie i spożycia naturalnego) był wyższy od przyjętej granicy ubóstwa.

Wykres 1. Zasięg ubóstwa w Polsce w latach 2008-2017 według przyjętych granic ubóstwa.

Źródło: „Zasięg Ubóstwa Ekonomicznego w Polsce w 2017r.”, GUS opracowanie sygnałne.

Główny Urząd Statystyczny regularnie, co roku oblicza i publikuje wskaźniki dotyczące zasięgu ubóstwa ekonomicznego w kraju opierając się na wynikach badań budżetów gospodarstw domowych. Prezentowane wskaźniki są danymi średniorocznymi. W obliczeniach uwzględnione zostały trzy różne granice: minimum egzystencji (granica ubóstwa skrajnego), granica ubóstwa relatywnego oraz granica ubóstwa ustawowego. W 2017 roku w odniesieniu do roku poprzedniego, odnotowano zmniejszenie zasięgu wszystkich analizowanych typów ubóstwa, przy czym w przypadku stopy ubóstwa skrajnego oraz relatywnego obserwowane zmiany były wyraźnie mniejsze niż w 2016 roku.

Z dużym prawdopodobieństwem można stwierdzić, że czynnikami, które w największym stopniu przyczyniły się do poprawy sytuacji materialnej gospodarstw domowych oraz spadku zasięgu ubóstwa skrajnego i relatywnego w 2017 r. były: wzrost wynagrodzeń, spadek bezrobocia, a w przypadku rodzin z dziećmi - świadczenie wychowawcze Rodzina 500 plus. W przypadku ubóstwa ustawowego wpływ na zmniejszenie się jego zasięgu miała natomiast nie tylko poprawa sytuacji materialnej gospodarstw domowych, lecz dodatkowo również fakt, iż od IV kwartału 2015 r. nie zmieniał się poziom granic tego typu ubóstwa (tzn. wysokość kwot progów interwencji socjalnej).

Wykres 2. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2017 roku wg grup społeczno ekonomicznych (% osób w gospodarstwach domowych).

Źródło: „Zasięg Ubóstwa Ekonomicznego w Polsce w 2017r.”, GUS opracowanie sygnalne.

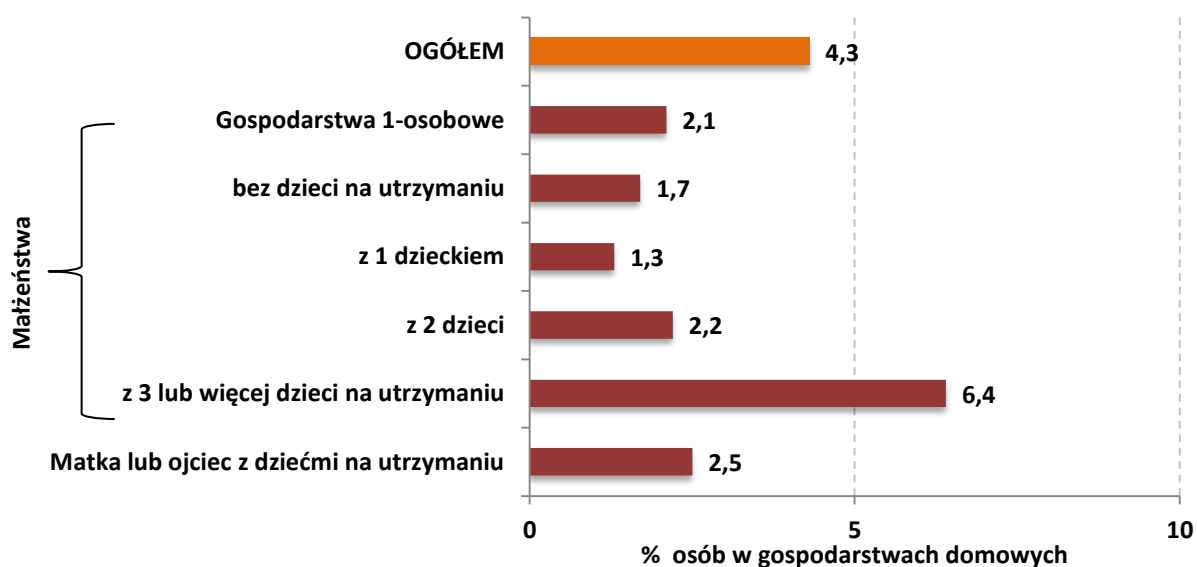
W 2017 roku zaobserwowano istotny spadek wartości wskaźnika ubóstwa skrajnego wśród osób w gospodarstwach utrzymujących się z tzw. niezarobkowych źródeł. Nadal jednak grupa ta należy do najbardziej zagrożonych ubóstwem. Pomimo ogólnej poprawy sytuacji większości analizowanych grup, wyodrębnić można również grupy ludności, w których w 2017 roku zasięg ubóstwa był na zbliżonym bądź nieznacznie wyższym

poziomie niż w 2016 roku. Dotyczyło to gospodarstw emerytów oraz osób pracujących na własny rachunek, gospodarstw 1-osobowych, osób starszych w wieku 65 lat i więcej.

Tabela 1. Zasięg ubóstwa według grup społeczno – ekonomicznych gospodarstw domowych w latach 2014 – 2017.

Wyszczególnienie	% osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej											
	granicy ubóstwa skrajnego (minimum egzystencji)				relatywnej granicy ubóstwa				ustawowej granicy ubóstwa			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
OGÓŁEM	7,4	6,5	4,9	4,3	16,2	15,5	13,9	13,4	12,2	12,2	12,7	10,7
grupy społeczno-ekonomiczne gospodarstw domowych												
pracujących na własny rachunek	4,1	3,1	2,2	2,6	8,9	8,9	8,3	8,5	6,8	7,0	8,1	6,8
emerytów	5,8	5,0	3,9	4,4	12,1	11,4	10,9	11,9	7,2	7,3	8,0	7,3
pracowników	6,5	5,6	3,9	3,3	15,2	14,4	12,5	11,9	11,9	11,7	11,9	9,7
rencistów	12,5	10,7	8,5	7,3	25,5	23,2	21,8	20,0	17,8	15,9	16,9	14,0
rolników	12,1	14,7	11,0	9,7	28,0	28,9	26,5	25,8	21,2	25,2	25,8	21,6
utrzymujących się z innych niezarobkowych źródeł	21,1	17,9	15,9	10,4	36,2	36,1	31,6	27,6	29,9	30,3	30,6	26,7

Źródło: „Zasięg Ubóstwa Ekonomicznego w Polsce w 2017r.”, GUS opracowanie sygnalne.

Wykres 3. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2017 roku wg typów gospodarstw domowych (% osób w gospodarstwach domowych).

Źródło: „Zasięg Ubóstwa Ekonomicznego w Polsce w 2016r.”, GUS opracowanie sygnalne.

W 2017 roku spadek zasięgu ubóstwa skrajnego dotyczył większości branych pod uwagę grup ludności. Znaczącą poprawę zaobserwowano wśród samotnych matek lub ojców z dziećmi na utrzymaniu (spadek o ok. 3 p. proc.) a osób zamieszkujących gospodarstwa domowe z przynajmniej 1 dzieckiem do lat 16 posiadającym orzeczenie o niepełnosprawności (ok. 3 p. proc.) oraz osób w gospodarstwach z co najmniej 3 dzieci w wieku 0-17 lat (ok. 2 p. proc.). Poprawę sytuacji dzieci potwierdzają również dane uwzględniające poszczególne grupy wieku, o czym świadczy spadek zasięgu ubóstwa skrajnego wśród osób w wieku 0-17 lat (ok. 1 p. proc.).

Tabela 2. Zasięg ubóstwa według typów gospodarstw domowych w latach 2014 – 2017.

Wyszczególnienie	% osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej											
	granicy ubóstwa skrajnego (minimum egzystencji)				relatywnej granicy ubóstwa				ustawowej granicy ubóstwa			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
OGÓŁEM	7,4	6,5	4,9	4,3	16,2	15,5	13,9	13,4	12,2	12,2	12,7	10,7
1 osobowe	2,3	2,5	2,0	2,1	5,5	6,0	5,9	5,8	2,2	2,8	3,4	3,2
małżeństwa:												
bez dzieci na utrzymaniu	1,8	1,6	1,8	1,7	5,2	5,3	5,9	5,8	1,6	1,7	2,7	2,1
z 1 dzieckiem	2,7	1,8	1,7	1,3	6,4	6,6	6,5	5,6	3,6	3,5	4,3	3,1
z 2 dzieci	4,5	4,0	2,7	2,2	11,2	11,8	10,0	8,7	9,0	9,6	10,0	7,4
z 3 i więcej dzieci na utrzymaniu	17,0	12,2	7,5	6,4	29,7	29,8	21,6	18,8	31,4	29,4	26,5	20,3
matka lub ojciec z dziećmi na utrzymaniu	5,6	6,5	5,6	2,5	14,5	13,5	12,0	9,6	12,1	11,5	11,8	8,3

Źródło: „Zasięg Ubóstwa Ekonomicznego w Polsce w 2017r.”, GUS opracowanie sygnałne.

Wykształcenie jest jednym z najważniejszych czynników różnicujących zagrożenie ubóstwem. Zasadniczo, im wyższe wykształcenie, tym mniejsze jest ryzyko życia poniżej minimum egzystencji. W 2017 roku największy spadek zasięgu ubóstwa skrajnego odnotowano wśród osób zamieszkujących gospodarstwa, w których głowa gospodarstwa posiadała wykształcenie co najwyżej gimnazjalne. Natomiast nie poprawiła się sytuacja gospodarstw, których głowa miała wykształcenie średnie lub wyższe.

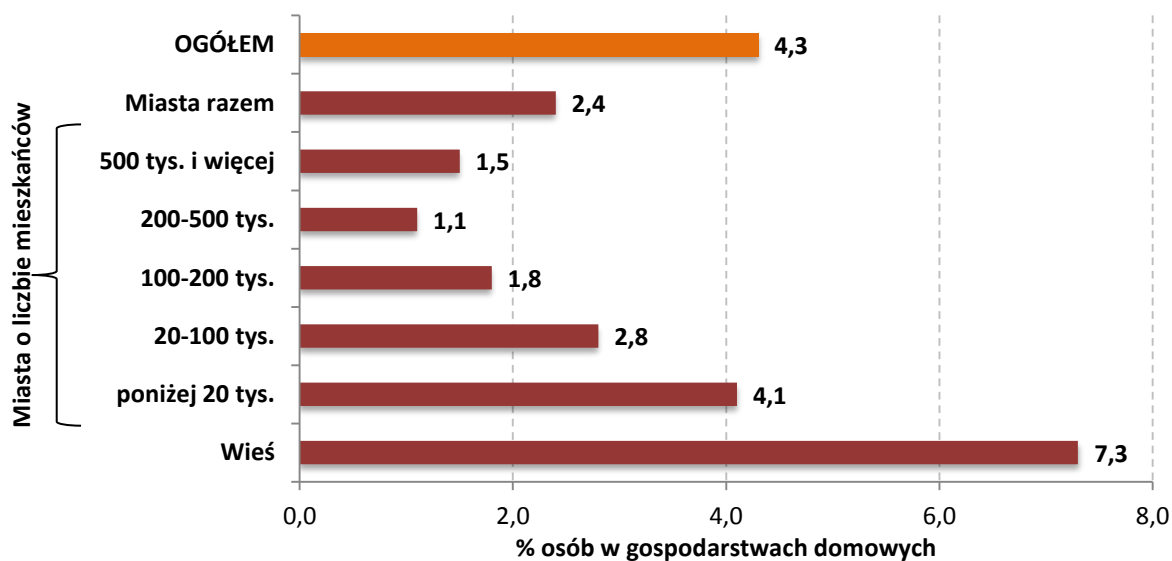
Tabela 3. Zasięg ubóstwa według poziomu wykształcenia głowy gospodarza domowego* w latach 2014 – 2017.

Wyszczególnienie	% osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej											
	granicy ubóstwa skrajnego (minimum egzystencji)				relatywnej granicy ubóstwa				ustawowej granicy ubóstwa			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
OGÓŁEM	7,4	6,5	4,9	4,3	16,2	15,5	13,9	13,4	12,2	12,2	12,7	10,7
co najwyżej gimnazjalne	18,2	16,5	12,4	10,0	33,3	32,2	28,3	27,2	25,9	25,6	24,7	20,7
zasadnicze zawodowe	10,1	9,7	7,3	6,6	23,0	22,4	20,1	20,0	17,2	18,2	18,7	16,5
średnie	4,7	3,6	2,7	2,8	11,2	10,8	9,9	9,7	8,1	8,0	9,2	7,4
wyższe	0,9	0,6	0,8	0,8	2,9	2,7	3,4	3,6	1,9	2,0	3,0	2,7

*Głowa gospodarstwa domowego (zwana również osobą odniesienia) jest to osoba, która ukończyła 16 lat i osiąga najwyższy, stały w dłuższym okresie czasu, dochód spośród wszystkich członków gospodarstwa domowego.

Źródło: „Zasięg Ubóstwa Ekonomicznego w Polsce w 2017r.”, GUS opracowanie sygnalne.

Zasięg ubóstwa skrajnego na wsi jest kilkakrotnie wyższy niż w miastach. Różnica ta jest szczególnie wyraźna, gdy sytuację na wsi porównuje się z sytuacją w największych miastach (200-500 tys. mieszkańców). W skrajnym ubóstwie żyło 2,4% mieszkańców miast ogółem (od 1,1% do 1,5% w największych miastach, do 4,1% w miastach poniżej 20 tys. mieszkańców). Na wsi odsetek osób żyjących poniżej minimum egzystencji wyniósł 7,3 i zmniejszył się o 0,7% w odniesieniu do 2016 roku (wykres 4).

Wykres 4. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2017 roku wg klasy miejscowości zamieszkania (% osób w gospodarstwach domowych).

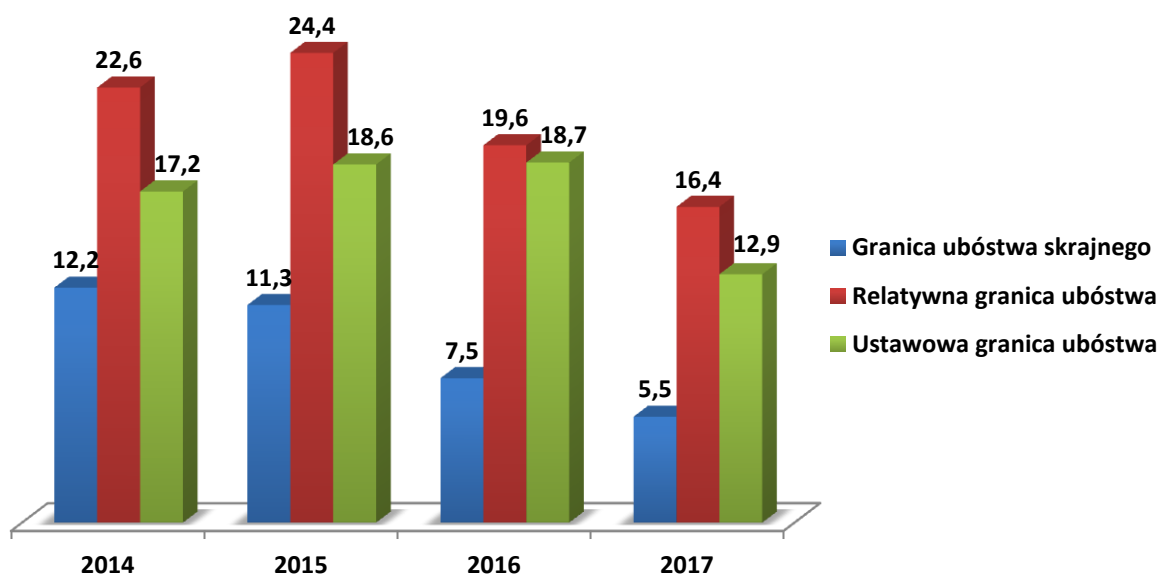
Źródło: „Zasięg Ubóstwa Ekonomicznego w Polsce w 2017r.”, GUS opracowanie sygnalne.

2.2 Ubóstwo w województwie świętokrzyskim na tle innych regionów

Diagnoza danych dotyczących zasięgu ubóstwa na przestrzeni lat 2014-2017 w regionie świętokrzyskim wskazuje, iż w 2017 roku w odniesieniu do roku poprzedniego, odnotowano zmniejszenie się wszystkich analizowanych typów ubóstwa (wykres 5).

W przypadku pomiaru z zastosowaniem ustawowej granicy ubóstwa, wpływ na spadek tego wskaźnika miała nie tylko poprawa sytuacji materialnej gospodarstw domowych, lecz fakt, iż od 3 lat nie zmieniał się poziom kryterium dochodowego ustalanego jako dochód poniżej którego można ubiegać się o świadczenie pieniężne z pomocy społecznej.

Natomiast z dużym prawdopodobieństwem można stwierdzić, że czynnikami, które w największym stopniu przyczyniły się do spadku zasięgu ubóstwa skrajnego i relatywnego w 2016 roku były: wzrost wynagrodzeń, spadek bezrobocia, a w przypadku rodzin z dziećmi wprowadzenie od 1 kwietnia 2016 r. świadczenia wychowawczego.

Wykres 5. Zasięg ubóstwa w województwie świętokrzyskim w latach 2014–2017.

Źródło: Opracowanie własne Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej na podstawie: „Zasięg Ubóstwa Ekonomicznego w Polsce w 2017r.”, GUS opracowanie sygnałne.

W analizowanym okresie w regionie świętokrzyskim odnotowano spadek stopy ubóstwa skrajnego z 12,2% w 2014 roku do 5,5% w roku 2017. W przypadku relatywnej granicy ubóstwa w 2017 roku odnotowano spadek o 8% na przestrzeni trzech lat. Ustawowa granica ubóstwa w latach 2014-2016 utrzymywała się na zbliżonym poziomie, natomiast w 2017 roku odnotowano spadek omawianej stopy ubóstwa o 5,8% w odniesieniu do roku 2016.

Tabela 4. Zasięg ubóstwa według województw w latach 2014-2017.

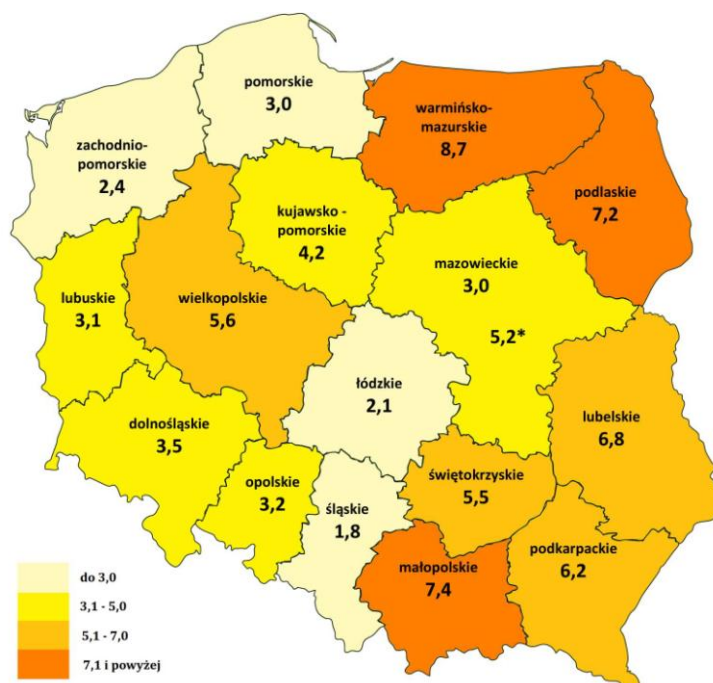
Wyszczególnienie	% osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej											
	granicy ubóstwa skrajnego (minimum egzystencji)				relatywnej granicy ubóstwa				ustawowej granicy ubóstwa			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
OGÓŁEM	7,4	6,5	4,9	4,3	16,2	15,5	13,9	13,4	12,2	12,2	12,7	10,7
Województwo:												
Dolnośląskie	5,6	4,0	2,9	3,5	12,0	11,9	10,5	11,0	8,8	9,5	9,2	8,6
Kujawsko-pomorskie	9,5	6,3	5,4	4,2	20,2	15,9	13,8	14,4	15,6	12,5	13,8	11,3
Lubelskie	8,2	8,6	7,8	6,8	17,1	19,2	18,5	18,4	12,8	14,9	17,2	14,0
Lubuskie	7,8	4,8	2,2	3,1	17,4	13,5	9,0	12,8	13,3	11,4	8,8	9,4
Łódzkie	5,4	5,4	2,7	2,1	13,1	12,3	9,3	7,2	9,4	10,3	9,1	5,2
Małopolskie	6,6	8,4	5,3	7,4	16,9	18,4	16,9	20,9	12,1	14,3	16,1	17,3
Mazowieckie	5,2	4,1	3,2	3,0	11,4	10,3	10,1	10,0	8,1	8,3	8,5	7,6
Mazowieckie bez Warszawy	7,7	5,9	4,5	5,2	16,0	14,9	14,2	16,3	11,4	11,9	12,0	12,4
Opolskie	8,0	6,5	5,2	3,2	14,0	13,7	10,6	9,6	10,5	10,6	10,3	7,5
Podkarpackie	8,7	9,3	8,8	6,2	21,1	21,0	22,3	21,7	15,3	17,1	21,3	17,4
Podlaskie	10,9	7,8	4,2	7,2	23,9	19,1	17,0	22,4	18,0	13,4	14,7	16,6
Pomorskie	6,5	8,6	4,3	3,0	14,8	16,8	12,5	9,7	11,6	13,6	11,5	8,5
Śląskie	4,7	3,4	3,0	1,8	11,9	10,7	10,3	7,5	8,9	7,8	9,0	6,3
Świętokrzyskie	12,2	11,3	7,5	5,5	22,6	24,4	19,6	16,4	17,2	18,6	18,7	12,9
Warmińsko-mazurskie	14,8	12,5	9,0	8,7	26,0	25,0	20,3	20,7	21,0	21,1	18,6	17,2
Wielkopolskie	10,1	8,9	7,5	5,6	21,7	20,8	18,5	15,5	16,4	16,7	16,6	12,2
Zachodnio-pomorskie	7,2	3,6	4,0	2,4	15,3	10,7	11,8	9,1	12,0	8,1	9,7	7,4

Źródło: „Zasięg Ubóstwa Ekonomicznego w Polsce w latach 2013 - 2016”, GUS.

Opracowana informacja sygnałna Głównego Urzędu Statystycznego „Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2017 r.”, wskazuje na zróżnicowanie zasięgu ubóstwa w poszczególnych województwach. W badanym roku najwyższą stopę ubóstwa skrajnego odnotowano w województwie: warmińsko-mazurskim (8,7), małopolskim (7,4) i podlaskim (7,2). Najniższą wartość wskaźnika ubóstwa skrajnego zaobserwowano natomiast w województwach: śląskim (1,8), łódzkim (2,1), zachodnio-pomorskim (2,4) i pomorskim (3,0).

Województwo świętokrzyskie w 2017 roku za sześcioma województwami osiąga wysoki wskaźnik stopy ubóstwa skrajnego (minimum egzystencji), natomiast w przypadku granic ubóstwa relatywnego i ustawowego województwo świętokrzyskie znajduje się przed pięcioma województwami w których odnotowano wysokie wskaźniki omawianych granic ubóstwa. Według trzech analizowanych granic ubóstwa województwo świętokrzyskie znajduje się wśród województw, które są w stopniu wysokim zagrożone zjawiskiem ubóstwa w Polsce. Należy jednak zauważyć, iż region świętokrzyski na tle innych województw Polski wschodniej, charakteryzuje się najmniejszymi wartościami zasięgu ubóstwa według wszystkich trzech miar.

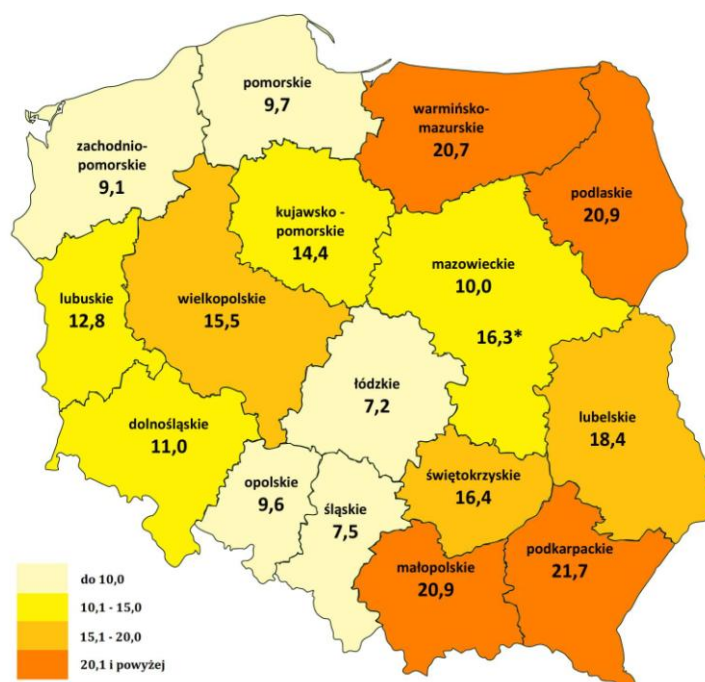
Mapa 1. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2017 roku według województw (w % osób w gospodarstwach domowych).

*mazowieckie bez Warszawy

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej na podstawie: „Zasięg Ubóstwa Ekonomicznego w Polsce w 2017r.”, GUS.

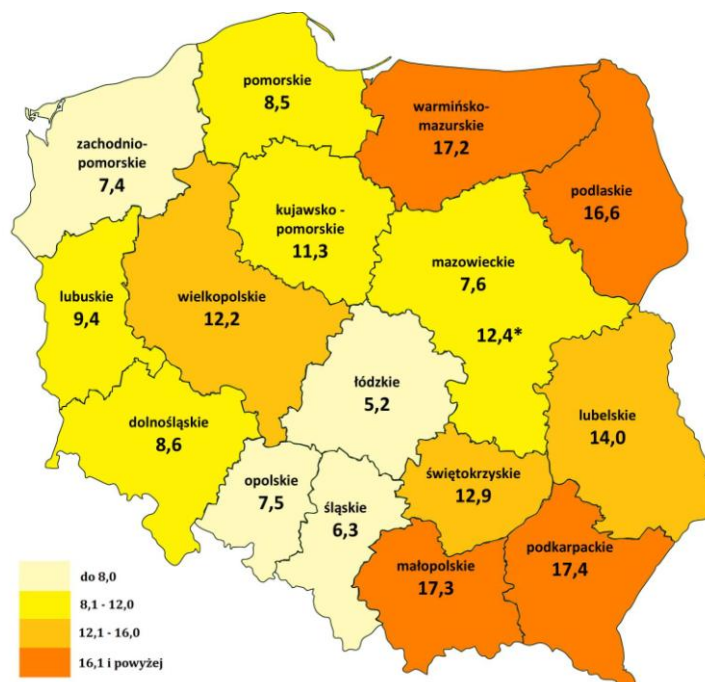
Mapa 2. Zasięg ubóstwa relatywnego w 2017 roku według województw (w % osób w gospodarstwach domowych).

*mazowieckie bez Warszawy

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej na podstawie: „Zasięg Ubóstwa Ekonomicznego w Polsce w 2017r.”, GUS.

Mapa 3. Zasięg ubóstwa ustawowego w 2017 roku według województw (w % osób w gospodarstwach domowych).

*mazowieckie bez Warszawy

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej na podstawie: „Zasięg Ubóstwa Ekonomicznego w Polsce w 2017r.”, GUS.

3. Przestrzenne zróżnicowanie problemu ubóstwa w województwie świętokrzyskim

3.1. Metodologia

Sytuacja zagrożenia ubóstwem zdefiniowana została w oparciu o szereg wskaźników dla zmiennych o charakterze społeczno-ekonomicznym. Indeks jest bardzo efektywnym narzędziem analizy danych. Podczas gdy analiza pojedynczej informacji (np. pomiar poziomu ubóstwa w oparciu o jego relatywną czy absolutną granicę) stanowi tylko bardzo ogólny wskaźnik danej zmiennej, to uwzględnienie kilku informacji może być źródłem całościowych, dużo dokładniejszych wskazań. Indeks pozwala podsumować wiele wskaźników w pojedynczym wyniku liczbowym. Wśród przyjętych zmiennych tylko jedna bezpośrednio świadczy o ubóstwie (ustawowa granica ubóstwa), tj. wskaźnik deprivacji lokalnej mierzony jako liczba osób, którym przyznano świadczenie pieniężne z pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców; pozostałe zmienne nie mówią wprost o poziomie ubóstwa, ale są ważnymi determinantami sytuacji ekonomicznej i społecznej tych jednostek, która z kolei przekłada się na zagrożenie ubóstwem. Głównym założeniem podczas konstruowania narzędzia było uzyskanie możliwości porównywania powiatów z naszego regionu pod względem zagrożenia ubóstwem.

W celu zdiagnozowania poziomu ubóstwa w powiatach województwa świętokrzyskiego uwzględniono monetarne oraz niemonetarne determinanty ubóstwa. Dla potrzeb opracowania przy ustaleniu zmiennych diagnostycznych wykorzystano dane Głównego Urzędu Statystycznego, sprawozdania Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej w systemie Centralnej Aplikacji Statystycznej oraz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach i przyjęto następujące zmienne:

X^1 – stopa bezrobocia,

X^2 – odsetek osób długotrwale bezrobotnych,

X^3 – przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto,

X^4 – dochody budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca,

X^5 – wskaźnik deprivacji lokalnej – liczba osób, którym przyznano świadczenie na 1 000 mieszkańców,

X^6 – wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy społecznej,

X^7 – odsetek liczby osób w rodzinach wielodzietnych otrzymujących pomoc w łącznej liczbie osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej,

X⁸ – odsetek liczby osób w rodzinach niepełnych korzystających z pomocy w łącznej liczbie osób w rodzinach otrzymujących pomoc społeczną.

Powyższe zmienne diagnostyczne poddane zostały standaryzacji oraz normalizacji. Wartości wskaźników w podziale na powiaty posegregowano według rankingów tworzonych dla poszczególnych wskaźników, gdzie wartość wskaźnika w przedziale od 1 do 3 oznacza niskie wartości, 4-6 średnie, natomiast 7-9 wysokie. Wartości przypisane konkretnym wskaźnikom (dla każdego przedział ten wynosił od 1 do 9) zostały ustalone na podstawie rozpiętości wartości zmiennych osiągniętych przez jednostki analizy (tj. powiaty) w danym roku. Przyporządkowanie wartości rankingowych poszczególnych zmiennych wchodzących w skład Indeksu nastąpiło poprzez odjęcie od najwyższej wartości, którą osiągnęły poszczególne zmienne wartości najmniejszej, a następnie uzyskany wynik podzielony został przez 9, przez co wyznaczone zostały przedziały rankingowe.

Następnie sporządzono ogólny indeks zagrożenia ubóstwem dla regionu w oparciu o dane cząstkowe uzyskane z poszczególnych wskaźników i rankingów w podziale według powiatów. Należy zaznaczyć, iż trzem wskaźnikom: liczba osób długotrwale bezrobotnych w łącznej liczbie osób bezrobotnych, wskaźnik deprivacji lokalnej – liczba osób, którym przyznano świadczenie na 1 000 mieszkańców, wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy społecznej, nadane zostały rangi tj. przyporządkowane im wartości rankingowe zostały pomnożone (x 1,2).

Efektem końcowym było uzyskanie rankingu świętokrzyskich powiatów najbardziej zagrożonych ubóstwem w roku 2017 roku.

Tabela 5. Przedziały rankingowe na potrzeby opracowania indeksu ubóstwa dla poszczególnych wskaźników.

Wartość wskaźnika	X¹ stopa bezrobocia	X² odsetek osób długotrwale bezrobotnych	X³ przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	X⁴ dochody budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca	X⁵ wskaźnik deprywacji lokalnej	X⁶ wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy społecznej	X⁷ odsetek liczby osób w rodzinach wielodzietnych otrzymujących pomoc	X⁸ odsetek liczby osób w rodzinach niepełnych korzystających z pomocy
Rozpiętość	1,5	2,3	98,0	297	7	2,2	2,4	1,2
1	do 7,0	do 47,6	do 3409,99	do 3842,99	do 65,9	do 52,2	do 3,0	do 7,5
2	7,1-8,5	47,7-49,9	3410,00-3507,99	3843,00-4139,99	66,0-72,9	52,3-54,4	3,1-5,4	7,6-8,7
3	8,6-10,0	50,0-52,2	3508,00-3605,99	4140,00-4436,99	73,0-79,9	54,5-56,6	5,5-7,8	8,8-9,9
4	10,1-11,5	52,3-54,5	3606,00-3703,99	4437,00-4733,99	80,0-86,9	56,7-58,8	7,9-10,2	10,0-11,1
5	11,6-13,0	54,6-56,8	3704,00-3801,99	4734,00-5030,99	87,0-93,9	58,9-61,0	10,3-12,6	11,2-12,3
6	13,1-14,5	56,9-59,1	3802,00-3899,99	5031,00-5327,99	94,0-100,9	61,1-63,2	12,7-15,0	12,4-13,5
7	14,6-16,0	59,2-61,4	3900,00-3997,99	5328,00-5624,99	101,0-107,9	63,3-65,4	15,1-17,4	13,6-14,7
8	16,1-17,5	61,5-63,7	3998,00-4095,99	5623,00-5921,99	108,0-114,9	65,5-67,6	17,5-19,8	14,8-15,9
9	17,6 i więcej	63,8 i więcej	4096,00 i wyżej	5922,00 i wyżej	115,0 i wyżej	67,7 i wyżej	19,9 i wyżej	16,0 i wyżej

Źródło: Opracowanie własne: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

3.2 Bezrobocie

Jednym z najbardziej istotnych czynników niemonetarnych generujących ubóstwo jest bezrobocie. Ubóstwo jest ściśle z nim związane, wzrost liczby osób pozostających bez pracy zawsze skutkuje zwiększeniem odsetka zagrożonych biedą. Na koniec grudnia 2017 roku stopa bezrobocia w województwie świętokrzyskim wyniosła 8,8% i była o 2,0% niższa niż w 2016 roku. W stosunku do średniej stopy bezrobocia w Polsce (6,6%) stopa bezrobocia w naszym regionie na koniec 2017 roku była wyższa o 2,2%. Województwo świętokrzyskie zalicza się do województw o najwyższej stopie bezrobocia, wyższą niż w województwie świętokrzyskim stopę bezrobocia w 2017 roku odnotowano w województwach: warmińsko – mazurskim (11,7%), kujawsko – pomorskim (10,0%), podkarpackim (9,7%) oraz porównywalną w województwie lubelskim (8,8%) - tabela 6.

Tabela 6. Bezrobocie w Polsce w latach 2016 – 2017.

Województwo:	Stopa bezrobocia [%]			Bezrobotni zarejestrowani [tys.]		
	XII.2016	XII.2017	Zmiana	XII.2016	XII.2017	Zmiana
Dolnośląskie	7,3	5,7	-1,6	86,0	68,8	-17,2
Kujawsko-Pomorskie	12,1	10,0	-2,1	98,5	81,5	-17,0
Lubelskie	10,4	8,8	-1,6	95,6	81,2	-14,4
Lubuskie	8,7	6,6	-2,1	32,4	24,6	-7,8
Łódzkie	8,6	6,8	-1,8	91,0	72,7	-18,3
Małopolskie	6,7	5,4	-1,3	96,5	79,4	-17,1
Mazowieckie	7,2	5,6	-1,6	188,9	154,1	-34,8
Opolskie	9,0	7,2	-1,8	32,4	26,1	-6,3
Podkarpackie	11,6	9,7	-1,9	107,6	91,0	-16,6
Podlaskie	10,4	8,5	-1,9	48,4	40,0	-8,4
Pomorskie	7,3	5,5	-1,8	64,1	49,7	-14,4
Śląskie	6,6	5,2	-1,4	120,0	94,7	-25,3
Świętokrzyskie	10,8	8,8	-2,0	57,1	46,6	-10,5
Warmińsko-Mazurskie	14,2	11,7	-2,5	73,1	60,0	-13,1
Wielkopolskie	5,0	3,7	-1,3	77,7	58,9	-18,8
Zachodniopomorskie	11,0	8,7	-2,3	65,8	52,6	-13,2

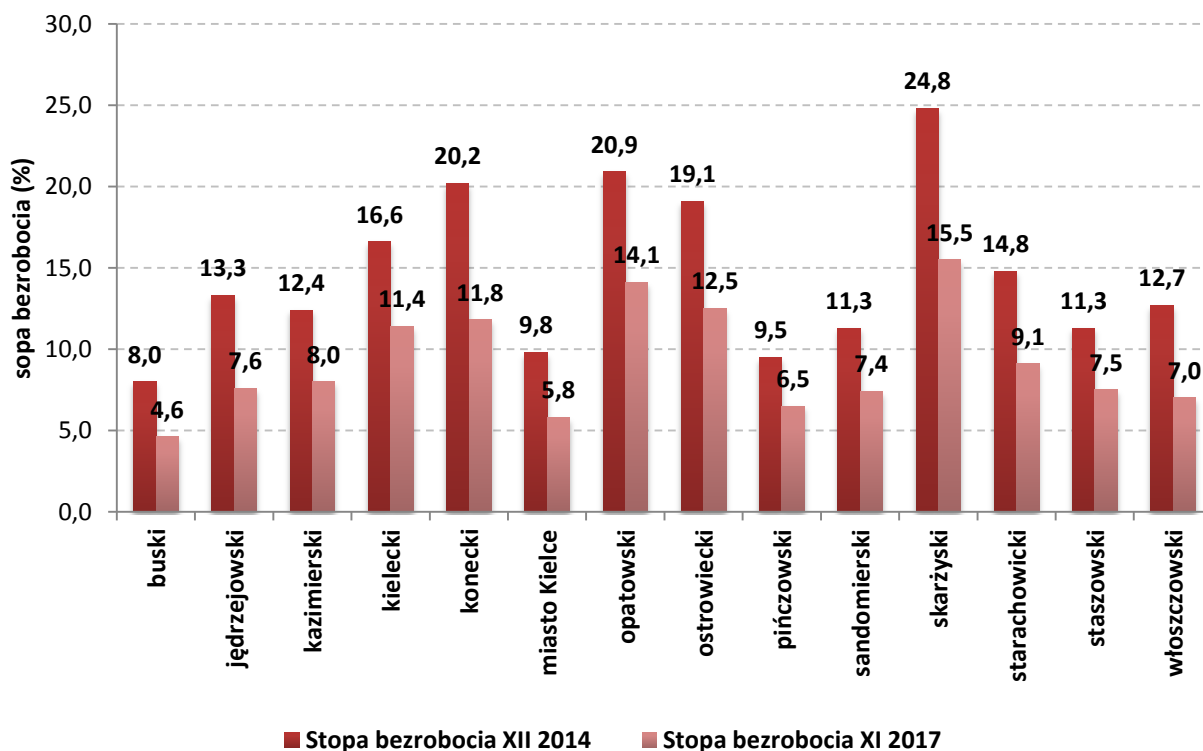
Źródło: Bezrobocie w województwach w 2016 i 2017r., WUP Kielce.

Analiza danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach wykazała, iż na przestrzeni 3 lat odnotowuje się systematyczny spadek wartości stopy bezrobocia w regionie świętokrzyskim. W stosunku do 2014 roku stopa bezrobocia w regionie zmniejszyła się o 5,3%. Na przestrzeni lat 2014 – 2017 najwyższy spadek stopy bezrobocia odnotowano w powiatach skarżyskim (9,3%), koneckim (8,4), opatowskim (6,8) i ostrowieckim (6,6) - tabela 7.

Tabela 7. Zmiana stopy bezrobocia wg powiatów województwa świętokrzyskiego w 2017r. w stosunku do 2014r.

Powiat	Stopa bezrobocia [%]		Zmiana stopy bezrobocia [%]
	XII.2014	XII.2017	
WOJEWÓDZTWO	14,1	8,8	-5,3
buski	8,0	4,6	-3,4
jędrzejowski	13,3	7,6	-5,7
kazimierski	12,4	8,0	-4,4
kielecki	16,6	11,4	-5,2
konecki	20,2	11,8	-8,4
m. Kielce	9,8	5,8	-4,0
opatowski	20,9	14,1	-6,8
ostrowiecki	19,1	12,5	-6,6
pińczowski	9,5	6,5	-3,0
sandomierski	11,3	7,4	-3,9
skarżyski	24,8	15,5	-9,3
starachowicki	14,8	9,1	-5,7
staszowski	11,3	7,5	-3,8
włoszczowski	12,7	7,0	-5,7

Źródło: Raporty: XII.2013r., XII 2016r. : Wojewódzki Urząd Pracy, Kielce.

Wykres 6. Stopa bezrobocia w powiatach województwa świętokrzyskiego w latach 2014 – 2017.

Źródło: Opracowanie własne: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

W 2017 roku we wszystkich powiatach województwa świętokrzyskiego odnotowano spadek liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotni oraz stopy bezrobocia. Największy spadek stopy bezrobocia na koniec 2017 roku w odniesieniu do grudnia 2016 roku odnotowany został w powiecie skarżyskim (z 19,6% do 15,5%), opatowskim (z 16,6% do 14,1%), koneckim (z 14,2% do 11,8%) oraz jędrzejowskim (z 9,9% do 7,6%). Terytorialne zróżnicowanie stopy bezrobocia na koniec 2017 roku w regionie kształtowało się następująco:

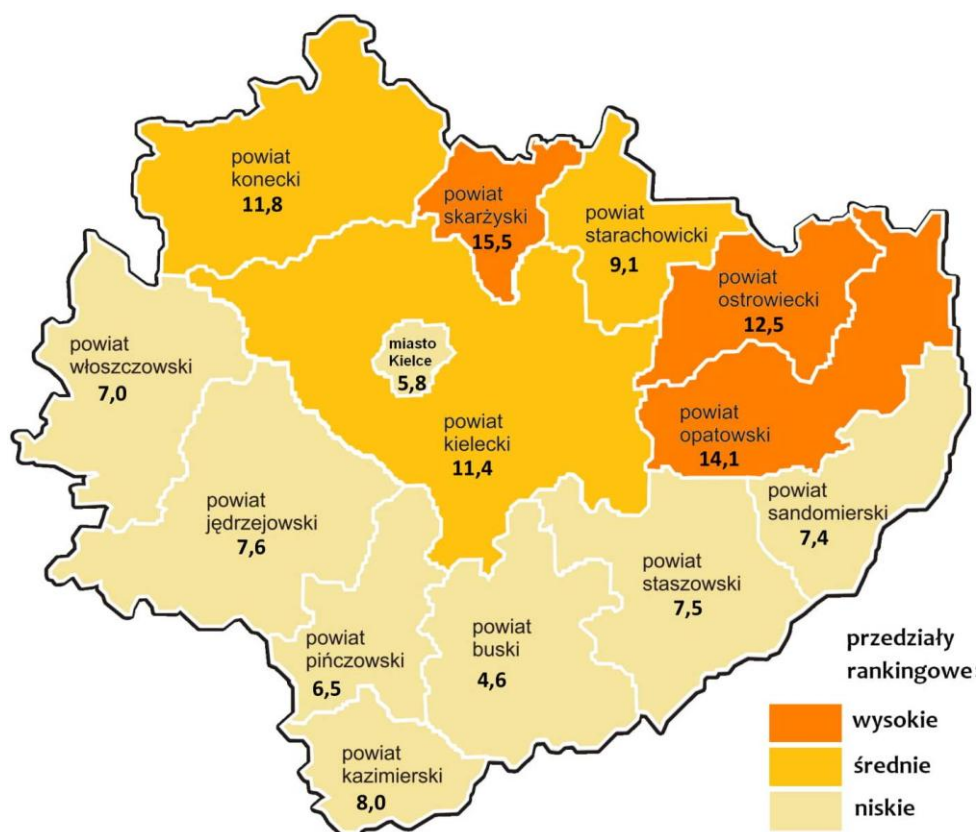
- ❖ Najniższą stopę bezrobocia odnotowano w powiatach:
  - ✓ buskim 4,6% (spadek o – 2,0 w stosunku do 2016 roku);
  - ✓ m. Kielce 4,6% (- 1,0%);
  - ✓ pińczowskim 6,5% (- 1,2%);
  - ✓ włoszczowskim 7,0% (- 1,6%).
  - ✓ sandomierskim 7,4% (- 1,2%)
- ❖ Najwyższą stopę bezrobocia odnotowano w powiatach:
  - ✓ skarżyskim 15,5% (- 4,1%);
  - ✓ opatowskim 14,1% (- 2,5%);
  - ✓ ostrowieckim 12,5% (- 2,0%);
  - ✓ koneckim 11,8% (- 2,4%).

Tabela 8. Bezrobocie w powiatach województwa świętokrzyskiego w latach 2016-2017.

Powiat	Bezrobotni zarejestrowani (liczba)			Stopa bezrobocia w % (wskaźnik l. bezrobotnych do l. czynnych zawodowo)			Wartości wskaźnika
	XII.2016	XII.2017	Zmiana	XII.2016	XII.2017	Zmiana	
WOJEWÓDZTWO	57 126	46 570	-10 556	10,8	8,8	-2,0	
buski	2028	1651	-377	5,6	4,6	-1,0	1
jędrzejowski	3481	2629	-852	9,9	7,6	-2,3	3
kazimierski	1586	1312	-274	9,5	8,0	-1,5	3
kielecki	9925	8208	-1 717	13,7	11,4	-2,3	6
konecki	4216	3507	-709	14,2	11,8	-2,4	6
m. Kielce	8326	8208	-118	7,7	5,8	-1,9	1
opatowski	3857	3247	-610	16,6	14,1	-2,5	8
ostrowiecki	5525	4708	-817	14,5	12,5	-2,0	7
pińczowski	1327	1139	-188	7,7	6,5	-1,2	2
sandomierski	3140	2716	-424	8,6	7,4	-1,2	3
skarżyski	4964	3811	-1 153	19,6	15,5	-4,1	9
starachowicki	4106	3524	-582	10,9	9,1	-1,8	4
staszowski	2890	2339	-551	9,1	7,5	-1,6	3
włoszczowski	1755	1430	-325	8,6	7,0	-1,6	2

Źródło: „Analiza i ocena sytuacji na rynku pracy w województwie świętokrzyskim w 2017 roku”, WUP Kielce.

Mapa 4. Stopa bezrobocia w województwie świętokrzyskim w 2017r.

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej.

3.3 Osoby długotrwale bezrobotne

Kolejną zmianą wchodzącą w skład indeksu ubóstwa jest odsetek osób długotrwale bezrobotnych. Osobą długotrwale bezrobotną jest osoba, która pozostaje bez zatrudnienia przez minimum rok w ciągu ostatnich dwóch lat, z wyłączeniem okresu odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. Należy zaznaczyć, iż zagrożenie wykluczeniem społecznym i biedą rośnie w przypadku osób długotrwale pozostających poza rynkiem pracy. Z kolei długotrwale ubóstwo zwiększa prawdopodobieństwo dziedziczenia biedy.

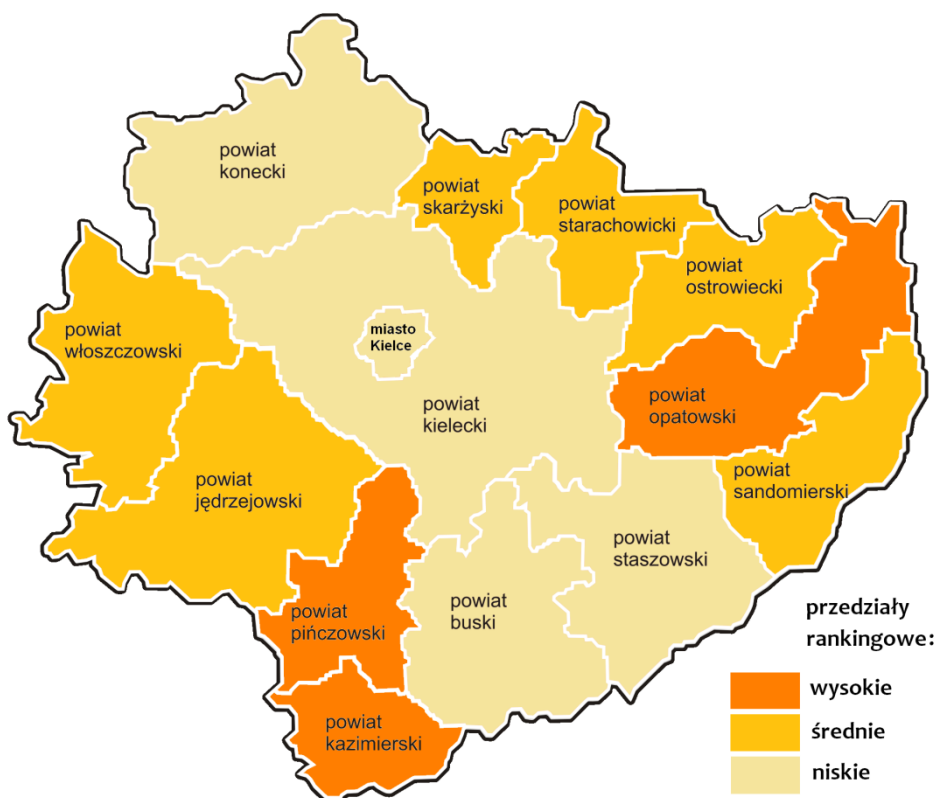
Na koniec grudnia 2017 roku w województwie świętokrzyskim zarejestrowanych było 24 304 osób długotrwale bezrobotnych (52,2% ogółu osób zarejestrowanych jako bezrobotni). Najniższą wartość wskaźnika liczby osób długotrwale bezrobotnych w bezrobotnych ogółem odnotowano w powiecie koneckim (41,6%). Natomiast najwyższą wartość ww. wskaźnika odnotowano w powiatach: kazimierskim (67,1%) oraz opatowskim (59,9%). - tabela 9.

Tabela 9. Liczba osób długotrwale bezrobotnych w bezrobotnych ogółem (%) w latach 2016-2017.

Powiat	Liczba osób długotrwale bezrobotnych			Odsetek osób długotrwale bezrobotnych w bezrobotnych ogółem (%)			Wartości wskaźnika	*1,2
	XII.2016	XII.2017	Zmiana	XII.2016	XII.2017	Zmiana		
WOJEWÓDZTWO	31437	24304	-7 133	55,0	52,2	-1,1		
buski	960	727	-233	47,3	44,0	-1,1	1	1,2
jędrzejowski	2197	1502	-695	63,1	57,1	-0,9	6	7,2
kazimierski	1043	880	-163	65,8	67,1	-3,2	9	10,8
kielecki	4600	3628	-972	46,3	44,2	-3,8	1	1,2
konecki	1916	1460	-456	45,4	41,6	-6,7	1	1,2
m. Kielce	4943	3659	-1 284	59,4	44,6	-0,1	2	2,4
opatowski	2543	1944	-599	65,9	59,9	-1,5	7	8,4
ostrowiecki	3098	2465	-633	56,1	52,4	-0,2	4	4,8
pińczowski	760	673	-87	57,3	59,1	+2,4	7	8,4
sandomierski	1772	1513	-259	56,4	55,7	+2,2	6	7,2
skarżyski	3002	2018	-984	60,5	53,0	-2,4	5	6
starachowicki	2312	2006	-306	56,3	56,9	+1,2	6	7,2
staszowski	1369	1053	-316	47,4	45,0	+6,2	2	2,4
włoszczowski	922	776	-146	52,5	54,3	+3,5	5	6

Źródło: „Informacja o poziomie i strukturze bezrobocia w woj. świętokrzyskim w 2017 roku”, WUP Kielce.

Mapa 5. Odsetek osób długotrwale bezrobotnych w województwie świętokrzyskim w 2017r.

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej.

3.4 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie

Poziom miesięcznego wynagrodzenia brutto to jeden z najważniejszych, monetarnych czynników mających wpływ na poziom zagrożenia ubóstwem. W 2017 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w skali kraju wyniosło 4 527,89 zł, natomiast w województwie świętokrzyskim jego wysokość ukształtowała się na poziomie 3 911,49 zł i była wyższa o 241,92 zł w stosunku do 2016 roku. Województwo świętokrzyskie znalazło się wśród województw, w których odnotowane jest najniższe przeciętne wynagrodzenie brutto w kraju, zaraz za województwami: kujawsko – pomorskim, podkarpackim i warmińsko – mazurskim (tabela 10 i 11).

Tabela 10. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto [zł] w Polsce w 2017r.

Województwo	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto [zł]		Wzrost (+) Spadek (-) [zł]
	2016	2017	
POLSKA	4290,52	4 527,89	+237,37
Dolnośląskie	4385,84	4 654,51	+268,67
Kujawsko – Pomorskie	3672,98	3 886,20	+213,22
Lubelskie	3815,95	4 020,25	+204,3
Lubuskie	3734,9	3 950,94	+216,04
Łódzkie	3925,1	4 141,94	+216,84
Małopolskie	4077,91	4 347,10	+269,19
Mazowieckie	5240,86	5 523,65	+282,79
Opolskie	3927,04	4 144,90	+217,86
Podkarpackie	3653,67	3 837,17	+183,5
Podlaskie	3767,2	4 005,93	+238,73
Pomorskie	4274,73	4 496,63	+221,9
Śląskie	4295,29	4 481,57	+186,28
Świętokrzyskie	3669,57	3 911,49	+241,92
Warmińsko – Mazurskie	3619,16	3 802,98	+183,82
Wielkopolskie	3894,1	4 124,13	+230,03
Zachodniopomorskie	3946,28	4 154,24	+207,96

Źródło: „Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2017 roku”, BDL, GUS.

Szczegółowa analiza danych przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w województwie świętokrzyskim wykazała, iż najwyższe wynagrodzenie brutto w 2017 roku odnotowano w mieście Kielce – wyniosło ono 4197,40 zł, zaś najniższe w powiecie kazimierskim (3311,99 zł) oraz opatowskim (3456,38 zł) i kieleckim (3477,44 zł).

Powiaty w których przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto było wyższe od średniej wojewódzkiej to: powiat sandomierski (3978,65 zł), staszowski (4042,60 zł), starachowicki (4117,81 zł), jędrzejowski (4177,46 zł) oraz miasto Kielce

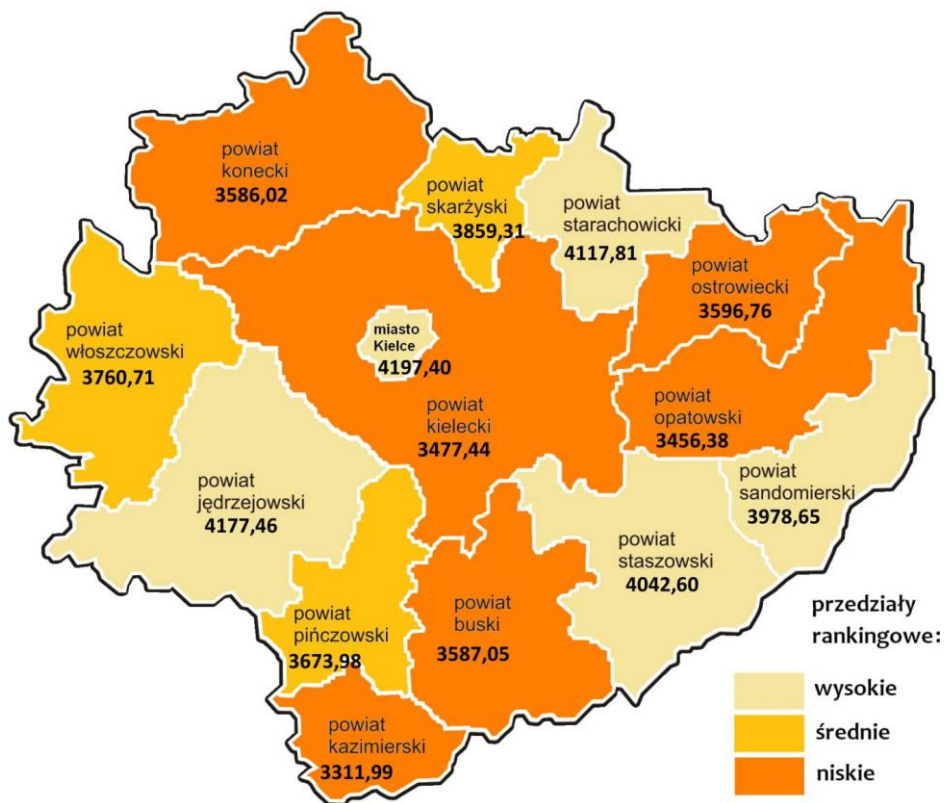
(4197,40 zł). W pozostałych powiatach wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto była niższa niż średnie wynagrodzenie w województwie, które wynosiło 3 911,49 zł.

Tabela 11. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto [zł] w województwie w 2017r.

Powiat	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto [zł]		Wzrost (+) Spadek (-) [zł]	Wartości wskaźnika
	2016	2017		
WOJEWÓDZTWO	3669,57	3 911,49	+241,92	
buski	3400,24	3 587,05	+186,81	7
jędrzejowski	3994,49	4 177,46	+182,97	1
kazimierski	3240,31	3 311,99	+71,68	9
kielecki	3289,77	3 477,44	+187,67	8
konecki	3492,59	3 586,02	+93,43	7
m. Kielce	3920,24	4 197,40	+277,16	1
opatowski	3278,64	3 456,38	+177,74	8
ostrowiecki	3423,02	3 596,76	+173,74	7
pińczowski	3460,81	3 673,98	+213,17	6
sandomierski	3753,75	3 978,65	+224,9	3
skarżyski	3629,75	3 859,31	+229,56	4
starachowicki	3444,11	4 117,81	+673,7	1
staszowski	3939,91	4 042,60	+102,69	2
włoszczowski	3591,87	3 760,71	+168,84	5

Źródło: „Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2017 roku”, BDL, GUS.

Mapa 6. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto [zł] w województwie świętokrzyskim w 2017r.

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej.

3.5 Dochody budżetów gmin w przeliczeniu na jednego mieszkańca

Kolejny monetarny czynnik wchodzący w skład indeksu ubóstwa to dochody budżetów samorządów gminnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (tabela 12).

Tabela 12. Dochody budżetów gmin w przeliczeniu na jednego mieszkańca [zł] w 2017r.

Powiat	Gmina	Dochody ogółem [zł]
buski	Busko-Zdrój	3 991,38
	Gnojno	4 464,97
	Nowy Korczyn	4 292,01
	Pacanów	4 272,00
	Solec-Zdrój	5 023,29
	Stopnica	4 282,26
	Tuczepy	4 353,21
	Wiślica	4 046,01
	Średnia:	4 340,64
jędrzejowski	Imielno	4 237,82
	Jędrzejów	3 663,06
	Małogoszcz	4 156,95
	Nagłowice	3 870,94
	Oksa	4 144,63
	Sędziszów	3 907,22
	Słupia Jędrzejowska	4 059,43
	Sobków	3 914,60
	Wodzisław	3 818,41
	Średnia:	3 974,79
kazimierski	Bejsce	3 278,29
	Czarnocin	3 868,39
	Kazimierza Wielka	3 357,40
	Opatowiec	4 109,32
	Skalbmierz	3 736,49
	Średnia:	3 669,98
kielecki	Bieliny	4 401,74
	Bodzentyn	4 004,35
	Chęciny	3 899,97
	Chmielnik	4 557,30
	Daleszyce	4 505,07
	Górno	4 170,96
	Łagów	4 755,32
	Łopuszno	4 397,25
	Masłów	4 152,65
	Miedziana Góra	4 118,08
	Mniów	4 187,12
	Morawica	4 418,18
	Nowa Słupia	4 190,93
	Piekoszów	3 878,59
	Pierzchnica	4 352,77
	Raków	4 542,81
	Sitkówka-Nowiny	7 415,88
	Strawczyn	4 815,56

	Zagnańsk	3 517,09
	Średnia:	4 435,87
konecki	Fałków	4 406,53
	Gowarczów	3 736,78
	Końskie	3 570,85
	Radoszyce	4 210,53
	Ruda Maleniecka	4 018,89
	Słupia (Konecka)	4 067,73
	Smyków	4 454,37
	Stąporków	3 426,57
	Średnia:	3 986,53
m. Kielce	Kielce	6 216,60
opatowski	Baćkowice	4 543,62
	Iwaniska	4 192,48
	Lipnik	3 570,66
	Opatów	3 520,84
	Ożarów	4 752,75
	Sadowie	3 372,12
	Tarłów	3 592,36
	Wojciechowice	4 347,57
	Średnia:	3 986,55
ostrowiecki	Bałów	3 445,62
	Bodzechów	4 102,77
	Ćmielów	3 936,10
	Kunów	3 514,23
	Ostrowiec Świętokrzyski	3 822,27
	Waśniów	4 289,67
	Średnia:	3 851,78
pińczowski	Działoszyce	3 618,51
	Kije	3 767,58
	Michałów	3 887,76
	Pińczów	3 691,12
	Złota	3 757,64
	Średnia:	3 744,52
sandomierski	Dwikozy	4 259,75
	Klimontów	3 693,02
	Koprzywnica	4 147,00
	Łoniów	4 128,75
	Obrazów	4 074,75
	Samborzec	3 760,53
	Sandomierz	3 815,74
	Wilczyce	3 961,62
	Zawichost	4 042,52
	Średnia:	3 987,08
skarżyski	Bliżyn	3 450,00
	Łączna	3 344,44
	Skarżysko-Kościelne	3 691,87
	Skarżysko-Kamienna	3 450,36
	Suchedniów	3 791,85
	Średnia:	3 545,70
starachowicki	Brody	3 668,87
	Mirzec	3 775,17

	Pawłów	4 112,92
	Starachowice	4 059,64
	Wąchock	3 482,71
	Średnia:	3 819,86
staszowski	Bogoria	4 706,67
	Łubnice	4 260,51
	Oleśnica	4 029,48
	Osiek	4 120,30
	Połaniec	5 924,16
	Rytwiany	3 972,36
	Staszów	3 789,13
	Szydłów	3 917,51
	Średnia:	4 340,02
	włoszczowski	Kluczewsko
Krasocin		4 048,16
Moskorzew		3 805,97
Radków		4 089,36
Secemin		3 948,39
Włoszczowa		3 665,99
Średnia:		3 972,43

Źródło: „Finanse publiczne. Dochody budżetów gmin i miast na prawach powiatu.”, BDL, GUS.

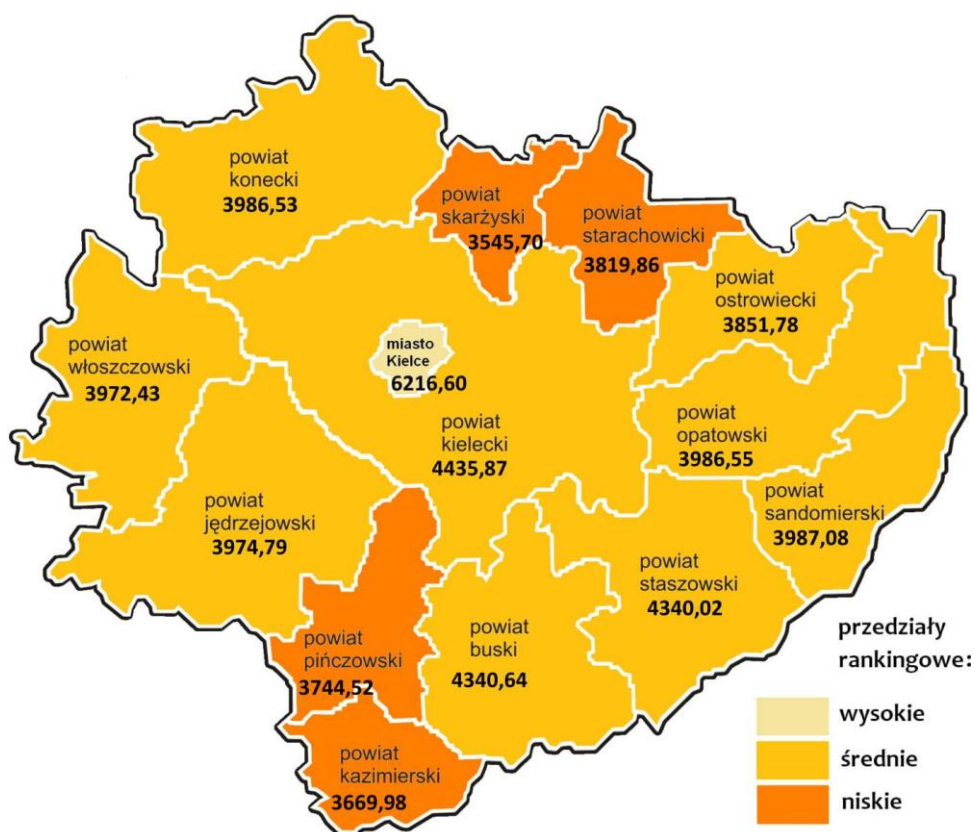
W województwie świętokrzyskim najwyższe dochody budżetów gmin w przeliczeniu na jednego mieszkańca odnotowano w m. Kielce (6 216,60 zł) i powiatach: kieleckim (4435,87 zł), buskim (4340,64 zł) oraz staszowskim (4340,02 zł). Natomiast najniższe w powiatach: skarżyskim (3545,70 zł) oraz kazimierskim (3669,98 zł) - tabela 13.

Tabela 13. Dochody budżetów gmin [zł] zagregowane do powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2016-2017.

Powiat	Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca		Wzrost (+) Spadek (-) [zł]	Wartości wskaznika
	2016	2017		
WOJEWÓDZTWO	3998,64 zł	4312,41	+313,77	
buski	4 036,38 zł	4 340,64	+304,26	7
jędrzejowski	3 744,84 zł	3 974,79	+229,95	8
kazimierski	3 387,73 zł	3 669,98	+282,25	9
kielecki	4 019,44 zł	4 435,87	+416,43	7
konecki	3 733,70 zł	3 986,53	+252,83	8
m. Kielce	5 634,19 zł	6 216,60	+582,41	1
opatowski	3 760,43 zł	3 986,55	+226,12	8
ostrowiecki	3 611,27 zł	3 851,78	+240,51	8
pińczowski	3 601,33 zł	3 744,52	+143,19	9
sandomierski	3 714,31 zł	3 987,08	+272,76	8
skarżyski	3 369,07 zł	3 545,70	+176,63	9
starachowicki	3 479,17 zł	3 819,86	+340,69	9
staszowski	4 096,64 zł	4 340,02	+243,38	7
włoszczowski	3 760,67 zł	3 972,43	+211,76	8

Źródło: „Finanse publiczne. Dochody budżetów gmin i miast na prawach powiatu.”, GUS, 2017.

Mapa 7. Dochody budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie świętokrzyskim w 2017r.

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej.

3.6 Wskaźnik deprivacji lokalnej

Wskaźnik deprivacji lokalnej wyraża stosunek liczby osób w rodzinach otrzymujących świadczenia pieniężne z pomocy społecznej w przeliczeniu na każde 1000 mieszkańców. Osoba i rodzina korzystająca ze świadczeń pomocy społecznej musi spełniać kryteria dochodowe uprawniające do ich otrzymania. Obecnie obowiązujące kryteria to: dla osoby samotnie gospodarującej – 634 zł, dla osoby w rodzinie – 514 zł.² Co trzy lata następuje **weryfikacja kryteriów dochodowych**. Wskaźnik ten stanowi jeden z najważniejszych elementów w analizie indeksu ubóstwa w poszczególnych powiatach naszego regionu.

Analiza wewnątrzregionalnego zróżnicowania wskaźnika deprivacji lokalnej tj. stosunek liczby osób w rodzinach otrzymujących świadczenia pieniężne z pomocy społecznej w przeliczeniu na każde 1000 mieszkańców, wskazuje, iż w 2017 roku najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej odnotowujemy w powiatach: sandomierskim (129,7), koneckim (134,5) i staszowskim (121,6). Najniższy wskaźnik

² MRPiPS

deprywacji lokalnej odnotowano w m. Kielce (58,8), następnie w powiatach: kazimierskim (64,6), starachowickim (70,3) oraz włoszczowskim (79,9).

Tabela 14. Wskaźnik deprywacji lokalnej w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2017.

Powiat	Wskaźnik deprywacji lokalnej		Zmiana w stosunku do 2016 roku	Wartości wskaźnika	*1,2
	2016	2017			
buski	112,1	109,3	-2,9	8	9,6
jędrzejowski	108,2	101,8	-6,4	7	8,4
kazimierski	76,1	64,6	-11,5	1	1,2
kielecki	108,5	95,2	-13,3	6	7,2
konecki	134,5	120,2	-14,2	9	9,6
m. Kielce	67,3	58,8	-8,5	1	1,2
opatowski	97,7	83,8	-13,9	4	4,8
ostrowiecki	110,3	94,1	-16,2	6	6
pińczowski	91,3	84,4	-6,9	4	4,8
sandomierski	139,7	121,6	-18,1	9	9,6
skarżyski	96,7	88,5	-8,2	5	6
starachowicki	87,0	70,3	-16,7	2	2,4
staszowski	121,6	112,1	-9,4	8	9,6
włoszczowski	88,1	79,9	-8,3	3	3,6

*Wartość wskaźnika liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na każde 1000 mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Centralnej Aplikacji Statystycznej.

3.6.1 Powiat buski

W powiecie buskim wskaźnik deprywacji lokalnej w 2016 roku wyniósł 109,3. Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w gminie Gnojno – 217,8, najniższą wartość wskaźnika odnotowano w gminie Nowy Korczyn – 46,9 (tabela 15).

Tabela 15. Wskaźnik deprywacji lokalnej w 2017 – powiat buski.

Gmina	Wartość wskaźnika w 2017r.	Zmiana w stosunku do 2016r.
powiat buski		
Busko-Zdrój	117,4	+60,9
Gnojno	217,8	+5,1
Nowy Korczyn	46,9	-42,5
Pacanów	114,3	-1,2
Solec-Zdrój	128,5	-9,3
Stopnica	65,9	-14,5
Tuczępy	96,9	-11,8
Wiślica	86,4	-9,8
Średnia:	109,3	-2,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Centralnej Aplikacji Statystycznej.

3.6.2 Powiat jędrzejowski

W 2017 roku w powiecie jędrzejowskim najwyższą wartość wskaźnika deprivacji lokalnej odnotowano w gminie Imielno – 220,8, podobnie jak w roku 2016 była to średnia ponad dwukrotnie wyższa od średniej powiatu jędrzejowskiego, która wyniosła 101,8. Najniższą wartość wskaźnika odnotowano w gminach: Sobków – 64,2, Sędziszów – 73,5 oraz Jędrzejów – 83,3 (tabela 16).

Tabela 16. Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2017 – powiat jędrzejowski.

Gmina	Wartość wskaźnika w 2017r.	Zmiana w stosunku do 2016r.
powiat jędrzejowski		
Imielno	220,8	-3,2
Jędrzejów	83,3	+4,6
Małogoszcz	101,4	-18,3
Nagłowice	94,1	-10,2
Oksa	98,8	-4,5
Sędziszów	73,5	-7,6
Słupia	87,1	-8,1
Sobków	64,2	-8,2
Wodzisław	93,4	-1,7
Średnia:	101,8	-6,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Centralnej Aplikacji Statystycznej.

3.6.3 Powiat kazimierski

Wskaźnik deprivacji lokalnej w powiecie kazimierskim w 2017 roku wyniósł 64,6. Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w gminie Skalbmierz – 71,6, najniższą zaś w gminie Czarnocin – 60,5 (tabela 17).

Tabela 17. Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2017 – powiat kazimierski.

Gmina	Wartość wskaźnika w 2017r.	Zmiana w stosunku do 2016r.
powiat kazimierski		
Bejsce	61,5	-14,2
Czarnocin	60,5	-15,4
Kazimierza Wielka	63,7	-7,7
Opatowiec	65,7	-9,2
Skalbmierz	71,6	-11,2
Średnia:	64,6	-11,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Centralnej Aplikacji Statystycznej.

3.6.4 Powiat kielecki

W 2017 roku w powiecie kieleckim średnia wartość wskaźnika deprivacji lokalnej wyniosła 95,2. Gminą w której najwięcej osób korzystało ze świadczeń pieniężnych pomocy społecznej na 1000 mieszkańców była gmina Raków – 202,5 i było to blisko dwukrotnie więcej od średniej wartości odnotowanej w powiecie kieleckim. Gminą z najniższą wartością omawianego wskaźnika w powiecie kieleckim była gmina Piekoszów – 47,7 (tabela 18).

Tabela 18. Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2017 – powiat kielecki.

Gmina	Wartość wskaźnika w 2017r.	Zmiana w stosunku do 2016r.
powiat kielecki		
Bieliny	151,1	-21,0
Bodzentyn	110,6	-8,8
Chęciny	60,2	-24,0
Chmielnik	101,3	-27,4
Daleszyce	118,6	-4,8
Górno	108,3	-16,4
Łągów	74,6	-19,3
Łopuszno	110,6	-12,6
Masłów	88,3	-0,3
Miedziana Góra	64,3	-6,3
Mniów	104,1	-13,6
Morawica	52,2	-7,4
Nowa Słupia	92,6	-16,6
Piekoszów	47,7	+1,4
Pierzchnica	115,5	-32,0
Raków	202,5	-9,7
Sitkówka-Nowiny	76,8	-13,2
Strawczyn	72,9	-15,5
Zagnańsk	57,0	-5,5
Średnia:	95,2	-13,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Centralnej Aplikacji Statystycznej.

3.6.5 Powiat konecki

W powiecie koneckim w 2017 roku, gminą o najniższej wartości wskaźnika była gmina Końskie (63,8), natomiast gminą w której wskaźnik deprivacji lokalnej był najwyższy była gmina Słupia (konecka) – 186,9. Średnia wartość wskaźnika deprivacji lokalnej w powiecie koneckim w analizowanym okresie wyniosła 120,2 (tabela 19).

Tabela 19. Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2017 – powiat konecki.

Gmina	Wartość wskaźnika w 2017r.	Zmiana w stosunku do 2016r.
powiat konecki		
Fałków	117,1	-28,8
Gowarczów	162,1	-23,2
Końskie	63,8	-11,2
Radoszyce	131,9	+5,1
Ruda Maleniecka	119,6	-4,8
Słupia (konecka)	186,9	-12,6
Smyków	105,0	-21,2
Staporków	75,7	-17,0
Średnia:	120,2	-14,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Centralnej Aplikacji Statystycznej.

3.6.6 Miasto Kielce

W 2017 roku w mieście Kielce średnia wartość wskaźnika deprivacji lokalnej wyniosła 58,8 była ona mniejsza o 8,5 w odniesieniu do 2016 roku (tabela 20).

Tabela 20. Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2017 – miasto Kielce.

Gmina	Wartość wskaźnika w 2017r.	Zmiana w stosunku do 2016r.
miasto Kielce		
Kielce	58,8	-8,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Centralnej Aplikacji Statystycznej.

3.6.7 Powiat opatowski

W 2017 roku na terenie powiatu opatowskiego średnia wartość wskaźnika deprivacji lokalnej wyniosła 83,8. Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w gminie Iwaniska 119,5, najniższą w gminach: Opatów – 54,3 oraz Sadowie – 56,1 (tabela 21).

Tabela 21. Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2017 – powiat opatowski.

Gmina	Wartość wskaźnika w 2017r.	Zmiana w stosunku do 2016r.
powiat opatowski		
Baćkowice	79,8	+0,3
Iwaniska	119,5	-28,4
Lipnik	70,1	-14,9
Opatów	54,3	-8,7
Ożarów	101,9	-14,6
Sadowie	56,1	-10,4
Tarłów	103,1	-13,0
Wojciechowice	85,3	-21,5
Średnia:	83,8	-13,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Centralnej Aplikacji Statystycznej.

3.6.8 Powiat ostrowiecki

W powiecie ostrowieckim w 2016 roku najwyższą wartość omawianego wskaźnika odnotowano w gminie Kunów – 136,55, najniższą zaś (ponad dwukrotnie niższą od średniej powiatu ostrowieckiego, która wyniosła 109,41), w gminie Ostrowiec Świętokrzyski – 45,73 (tabela 22).

Tabela 22. Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2017 – powiat ostrowiecki.

Gmina	Wartość wskaźnika w 2017r.	Zmiana w stosunku do 2016r.
powiat ostrowiecki		
Bałtów	111,6	-13,7
Bodzechów	82,0	-11,9
Ćmielów	105,3	-21,3
Kunów	116,1	-21,3
Ostrowiec Świętokrzyski	33,5	-12,3
Waśniów	115,9	-17,0
Średnia:	94,1	-16,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Centralnej Aplikacji Statystycznej.

3.6.9 Powiat pińczowski

W 2017 roku wskaźnik deprivacji lokalnej w powiecie pińczowskim wyniósł 84,4. Gminą, w której wartość wskaźnika była najwyższa, była gmina Kije – 133,1. Gminą w powiecie w której zanotowano najniższy wskaźnik była gmina Pińczów – 50,8 (tabela 23).

Tabela 23. Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2017 – powiat pińczowski.

Gmina	Wartość wskaźnika w 2017r.	Zmiana w stosunku do 2016r.
powiat pińczowski		
Działoszyce	99,2	-9,1
Kije	133,1	-10,2
Michałów	78,4	-9,4
Pińczów	50,8	-6,9
Złota	60,7	+1,4
Średnia:	84,4	-6,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Centralnej Aplikacji Statystycznej.

3.6.10 Powiat sandomierski

W powiecie sandomierskim wskaźnik deprivacji lokalnej wyniósł 121,6 i była to najwyższa wartość odnotowana w regionie. W gminie Samborzec odnotowano najwyższą wartość wskaźnika, która wyniosła 189,8, natomiast najniższą wartość wystąpiła w gminie Sandomierz i wyniosła 41,9 (tabela 24).

Tabela 24. Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2017 – powiat sandomierski.

Gmina	Wartość wskaźnika w 2017r.	Zmiana w stosunku do 2016r.
powiat sandomierski		
Dwikozy	77,4	-17,1
Klimontów	163,2	-10,2
Koprzywnica	90,6	-6,5
Łonów	179,9	-15,0
Obrazów	124,8	-32,8
Samborzec	189,8	-20,9
Sandomierz	41,9	-6,6
Wilczyce	121,7	-32,5
Zawichost	105,1	-21,2
Średnia:	121,6	-18,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Centralnej Aplikacji Statystycznej.

3.6.11 Powiat skarżyski

W roku analizy w powiecie skarżyskim wskaźnik deprivacji lokalnej wyniósł 88,5. Gminą z najwyższą wartością ww. wskaźnika była gmina Skarżysko Kościelne (122,4), z najniższą zaś Skarżysko-Kamienna (55,6) - tabela 25.

Tabela 25. Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2017 – powiat skarżyski.

Gmina	Wartość wskaźnika w 2017r.	Zmiana w stosunku do 2016r.
powiat skarżyski		
Bliżyn	107,6	-15,8
Łączna	100,3	-6,7
Skarżysko Kościelne	122,4	+0,9
Skarżysko-Kamienna	55,6	-11,4
Suchedniów	56,8	-8,0
Średnia:	88,5	-8,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Centralnej Aplikacji Statystycznej.

3.6.12 Powiat starachowicki

Wskaźnik deprivacji lokalnej w powiecie starachowickim wyniósł 70,3. W gminie Pawłów odnotowano najniższą wartość wskaźnika, który wyniósł 62,1, natomiast najniższą wartość 88,2 odnotowano w gminie Brody (tabela 26).

Tabela 26. Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2017 – powiat starachowicki.

Gmina	Wartość wskaźnika w 2017r.	Zmiana w stosunku do 2016r.
powiat starachowicki		
Brody	88,2	-6,8
Mirzec	65,9	-12,4
Pawłów	62,1	-58,1
Starachowice	65,7	-3,4
Wąchock	69,6	-2,8
Średnia:	70,3	-16,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Centralnej Aplikacji Statystycznej.

3.6.13 Powiat staszowski

Wartość wskaźnika deprivacji lokalnej w powiecie staszowskim wyniosła 112,1. W gminie Łubnice przedmiotowy wskaźnik wyniósł 181,8 i był najwyższy w powiecie staszowskim, najniższy zaś wystąpił w gminie Szydłów (68,1) - tabela 27.

Tabela 27. Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2017 – powiat staszowski.

Gmina	Wartość wskaźnika w 2017r.	Zmiana w stosunku do 2016r.
powiat staszowski		
Bogoria	163,4	-10,5
Łubnice	181,8	-20,1
Oleśnica	92,5	-15,2
Osiek	119,4	-7,5
Połaniec	126,5	-0,7
Rytwiany	73,8	-2,5
Staszów	71,5	-9,2
Szydłów	68,1	-10,0
Średnia:	112,1	-9,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Centralnej Aplikacji Statystycznej.

3.6.14 Powiat włoszczowski

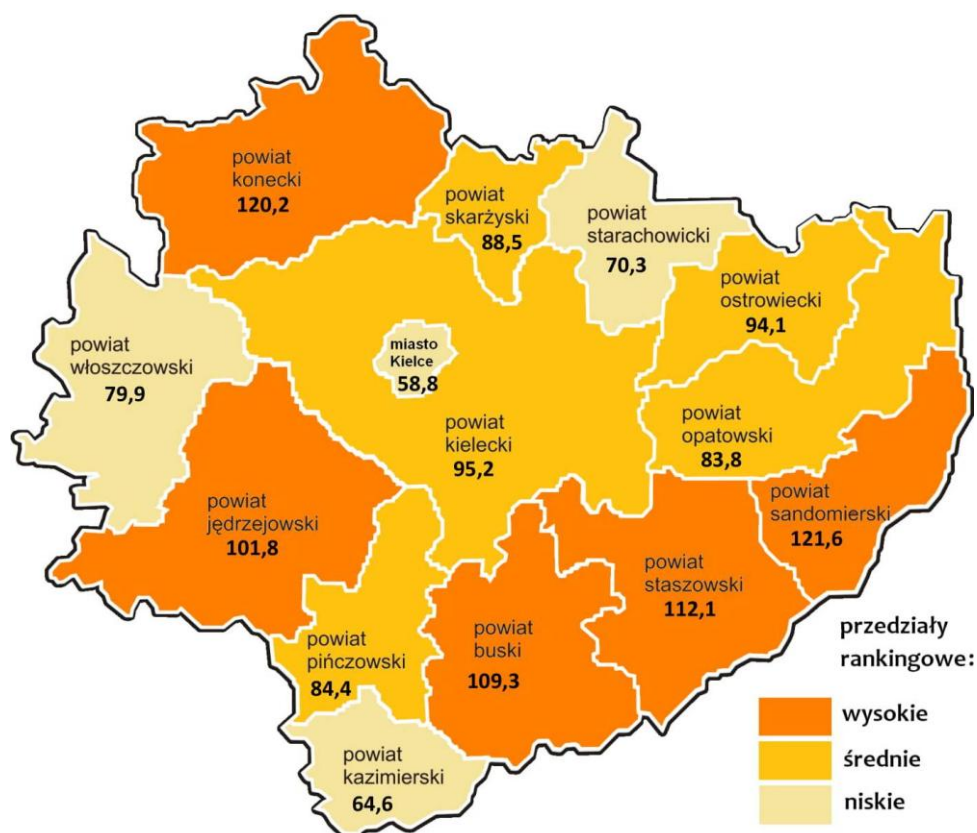
Średnia wskaźnika deprivacji lokalnej w powiecie włoszczowskim wyniosła 79,9. Najniższa wartość wystąpiła w gminie Włoszczowa (49,1), najwyższa w gminie Radków (101,8) - tabela 28.

Tabela 28. Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2017 – powiat włoszczowski.

Gmina	Wartość wskaźnika w 2017r.	Zmiana w stosunku do 2016r.
powiat włoszczowski		
Kluczewsko	91,2	-2,7
Krasocin	72,4	-11,3
Moskorzew	91,6	+5,1
Radków	101,8	-25,1
Secemin	73,3	-6,5
Włoszczowa	49,1	-9,0
Średnia:	79,9	-8,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Mapa 8. Wskaźnik deprivacji lokalnej w województwie świętokrzyskim w 2017r.

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej.

3.7 Wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy społecznej

Kolejnym istotnym, niemonetarnym wskaźnikiem określającym zarówno poziom zagrożenia ubóstwem, jak i jednocześnie charakteryzującym strukturę osób korzystających ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej jest wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy społecznej wyrażający iloraz liczby osób, które w ciągu ostatnich 3 lat były zarejestrowane w systemie pomocy społecznej (POMOST) przez co najmniej 18 miesięcy w ogólnej liczby świadczeniobiorców.

W 2017 roku procentowy udział osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ogólnej liczbie świadczeniobiorców w województwie świętokrzyskim wyniósł 59%; w odniesieniu do 2016 roku nastąpił spadek o 1% ww. wskaźnika.

Najwyższy wskaźnik osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej zanotowano w m. Kielce (70,0%), następnie w powiatach: skarżyskim (69,0%), starachowickim (65,2%) oraz włoszczowskim (63,2%). Najniższą wartość wskaźnika osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej odnotowano w powiecie pińczowskim (50,4%) - tabela 29.

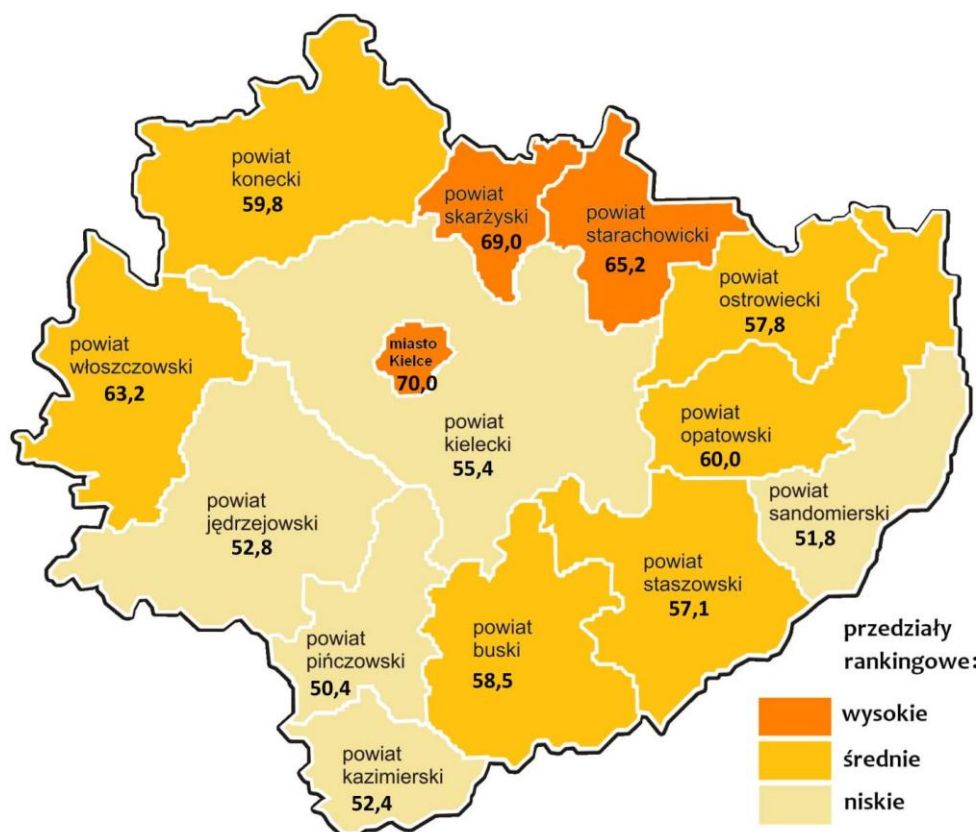
Tabela 29. Wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy społecznej w latach 2016-2017.

Powiat	Wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy społecznej w %		Zmiana w stosunku do 2016r.	Wartości wskaźnika	*1,2
	2016	2017			
buski	64,5	58,5	-6,0	4	4,8
jędrzejowski	55,2	52,8	-2,4	2	2,4
kazimierski	54,8	52,4	-2,4	2	2,4
kielecki	53,1	55,4	+2,4	3	3,6
konecki	55,5	59,8	+4,3	5	6
m. Kielce	68,0	70,0	+2,0	9	10,8
opatowski	66,1	60,0	-6,1	5	6
ostrowiecki	56,8	57,8	+1,0	4	4,8
pińczowski	57,8	50,4	-7,4	1	1,2
sandomierski	57,3	51,8	-5,6	1	1,2
skarżyski	60,4	69,0	+8,6	9	10,8
starachowicki	62,4	65,2	+2,8	7	8,4
staszowski	58,3	57,1	-1,1	4	4,8
włoszczowski	59,2	63,2	+4,0	6	7,2

Wartość wskaźnika procentowy udział osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ogólnej liczbie świadczeniobiorców.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Mapa 9. Wskaźnik osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ogólnej liczbie świadczeniobiorców w województwie świętokrzyskim w 2017r.

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej.

3.8 Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu wielodzietności

Niemonetarnym wskaźnikiem wchodzącym w skład indeksu ubóstwa jest odsetek rodzin wielodzietnych korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej. Według definicji GUS za rodzinę wielodzietną uważa się rodzinę z trójką i więcej dzieci. Rodziny wielodzietne należą do grupy zagrożonej ubóstwem. W 2017 roku w skali kraju problem ubóstwa skrajnego dotyka 6,4% rodzin z co najmniej 3 dzieci na utrzymaniu. W stosunku do 2016 roku odsetek ten zmniejszył się o 1,1%.

Średnia wartość wskaźnika rodzin wielodzietnych korzystających z pomocy społecznej, którym przyznano świadczenie pieniężne w 2017 roku w województwie świętokrzyskim wyniosła 11,2% i była niższa o 1,5% w stosunku do 2016 roku gdzie wartość wskaźnika wynosiła 12,7%. Najniższy ww. wskaźnik podobnie jak w latach ubiegłych odnotowano w mieście Kielce – wyniósł on 0,6%, najwyższy zaś w powiatach: włoszczowskim (21,9%), jędrzejowskim (19,7%) oraz pińczowskim (18,4%) - tabela 30.

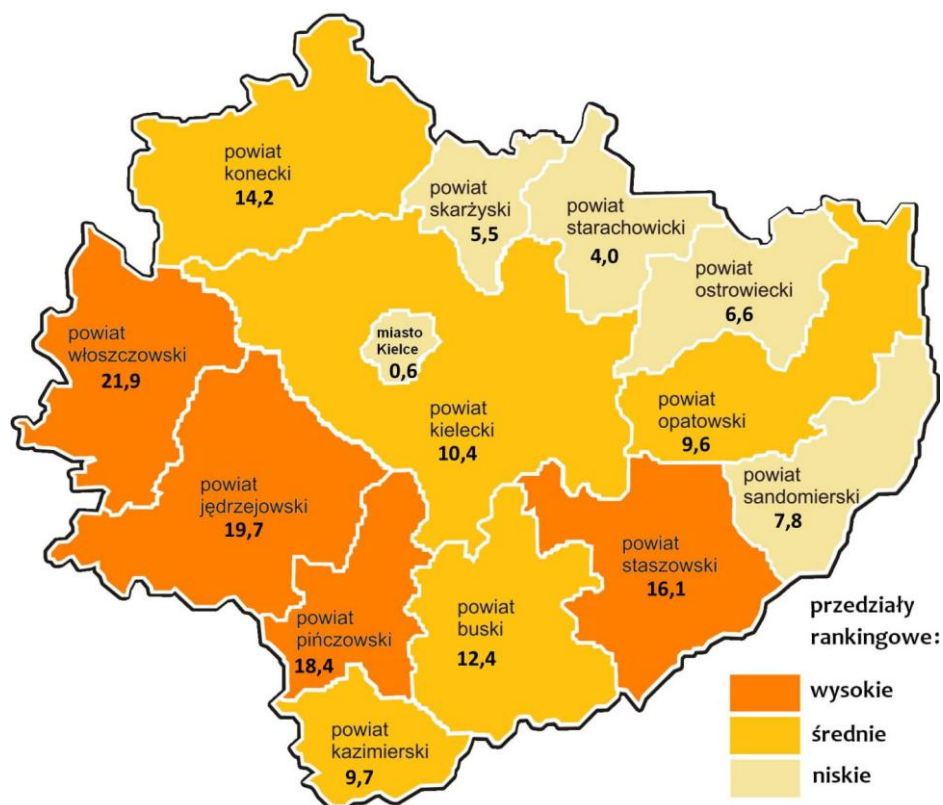
Tabela 30. Wskaźnik rodzin wielodzietnych korzystających z pomocy społecznej, którym przyznano świadczenie pieniężne w latach 2016-2017.

Powiat	Wskaźnik rodzin wielodzietnych [%] (wielodzietność/l. rodzin, którym przyznano świadczenie pieniężne*100)		Zmiana w stosunku do 2016r.	Wartości wskaźnika
	2016	2017		
buski	17,3	12,4	-4,8	5
jędrzejowski	22,2	19,7	-2,5	8
kazimierski	13,3	9,7	-3,6	4
kielecki	11,4	10,4	-1,0	5
konecki	12,7	14,2	+1,6	6
m. Kielce	0,6	0,6	0,0	1
opatowski	9,9	9,6	-0,3	4
ostrowiecki	7,9	6,6	-1,3	3
pińczowski	21,4	18,4	-3,0	8
sandomierski	8,7	7,8	-0,9	3
skarżyski	6,6	5,5	-1,1	3
starachowicki	7,6	4,0	-3,6	2
staszowski	14,3	16,1	+1,8	7
włoszczowski	23,5	21,9	-1,6	9

*Wskaźnik rodzin wielodzietnych korzystających z pomocy społecznej, którym przyznano świadczenie pieniężne 2015r. – po korekcie CAS.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Mapa 10. Wskaźnik rodzin wielodzietnych korzystających z pomocy społecznej, którym przyznano świadczenie pieniężne w 2017 roku w województwie świętokrzyskim.

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej.

3.9 Rodziny niepełne

Niezwykle istotnym wskaźnikiem określającym poziom zagrożenia ubóstwem, jak również charakteryzującym strukturę rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej jest wskaźnik wyrażający stosunek rodzin niepełnych korzystających z pomocy społecznej do rzeczywistej liczby rodzin objętych pomocą społeczną (świadczeniami przyznanymi bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania).

W 2017 roku wskaźnik rodzin niepełnych korzystających z wyżej określonej pomocy społecznej dla województwa świętokrzyskiego wyniósł 11,7% i był wyższy o 2,5% w odniesieniu do 2016 roku, gdzie wartość wskaźnika odnotowana została na poziomie 9,2%. Najniższy wskaźnik rodzin niepełnych w ubiegłym roku zanotowano w powiecie kazimierskim, odnotowany został na poziomie 6,3%.

Najwyższą wartość wskaźnika 17,1% odnotowano w m. Kielce, następnie w powiatach: sandomierskim (14,7%) oraz jędrzejowskim (14,4%). W skali województwa świętokrzyskiego wartości tego wskaźnika w 6 powiatach przekroczyły jego średnią wartość (tabela 31).

Tabela 31. Wskaźnik rodzin niepełnych ogółem objętych pomocą społeczną w latach 2016-2017.

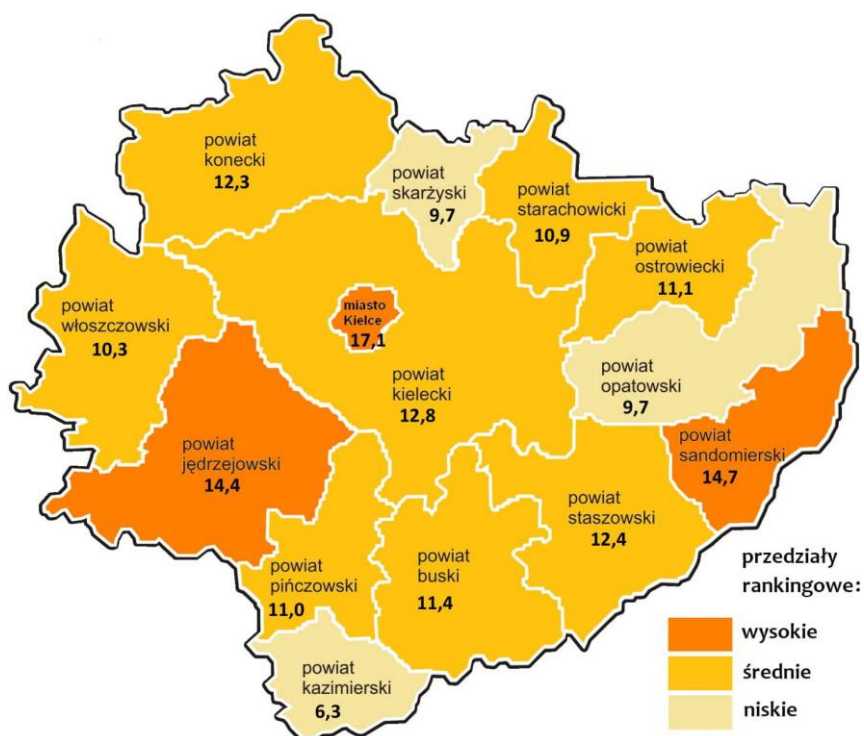
Powiat	Wskaźnik rodzin niepełnych korzystających z pomocy społecznej [%]		Zmiana w stosunku do 2016 roku	Przyporządkowana wartość wskaźnika
	2016	2017		
buski	7,3	11,4	+4,1	5
jędrzejowski	10,0	14,4	+4,4	7
kazimierski	6,7	6,3	-0,4	1
kielecki	10,3	12,8	+2,4	6
konecki	9,4	12,3	+2,9	5
m. Kielce	12,1	17,1	+5,0	9
opatowski	7,4	9,7	+2,2	3
ostrowiecki	8,9	11,1	+2,2	4
pińczowski	9,0	11,0	+2,0	4
sandomierski	10,8	14,7	+3,8	7
skarżyski	9,8	9,7	-0,1	3
starachowicki	9,8	10,9	+1,1	4
staszowski	10,3	12,4	+2,1	6
włoszczowski	7,4	10,3	+2,9	4

* Wskaźnik rodzin niepełnych ogółem objętych pomocą społeczną w 2017 roku – po korekcie CAS.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Mapa 11. Wskaźnik rodzin niepełnych ogółem objętych pomocą społeczną w 2017 roku w województwie świętokrzyskim.

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej.

4. Indeks ubóstwa

W oparciu o zestawienie danych wyjściowych w wyniku przeprowadzonych procedur tj. przypisaniu poszczególnym wskaźnikom wchodzącym w skład indeksu wartość w skali od 1 do 9 oraz nadaniu rang trzem wskaźnikom poprzez pomnożenie ich wartości przez 1,2 uznając, iż mają one dominujący wpływ w określeniu zasięgu ubóstwa, zbudowany został Indeks zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim. Uzyskane w ten sposób zestawienie powiatów pozwala na obserwację wewnątrzregionalnego zróżnicowania zagrożenia ubóstwem. Na podstawie wartości indeksu ubóstwa określony został poziom zagrożenia ubóstwem w poszczególnych powiatach regionu świętokrzyskiego (tabela 32).

Tabela 32. Indeks zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim w 2017r.

Powiat	Stopa bezrobocia	Długotrwałe bezrobocie*	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie	Dochody i wydatki JST na 1 mieszkańca	Wskaźnik deprivacji lokalnej*	Długotrwałe korzystający z pomocy społecznej*	Indeks rodzin wielodzietnych	Indeks rodzin niepełnych	Ranking
buski	1	1,2	7	7	9,6	4,8	5	5	40,6
jędrzejowski	3	7,2	1	8	8,4	2,4	8	7	45,0
kazimierski	3	10,8	9	9	1,2	2,4	4	1	40,4
kielecki	6	1,2	8	7	7,2	3,6	5	6	44,0
konecki	6	1,2	7	8	10,8	6	6	5	50,0
m. Kielce	1	2,4	1	1	1,2	10,8	1	9	27,4
opatowski	8	8,4	8	8	4,8	6	4	3	50,2
ostrowiecki	7	4,8	7	8	7,2	4,8	3	4	45,8
pińczowski	2	8,4	6	9	4,8	1,2	8	4	43,4
sandomierski	3	7,2	3	8	10,8	1,2	3	7	43,2
skarżyski	9	6	4	9	6	10,8	3	3	50,8
starachowicki	4	7,2	1	9	2,4	8,4	2	4	38,0
staszowski	3	2,4	2	7	9,6	4,8	7	6	41,8
włoszczowski	2	6	5	8	3,6	7,2	9	4	44,8

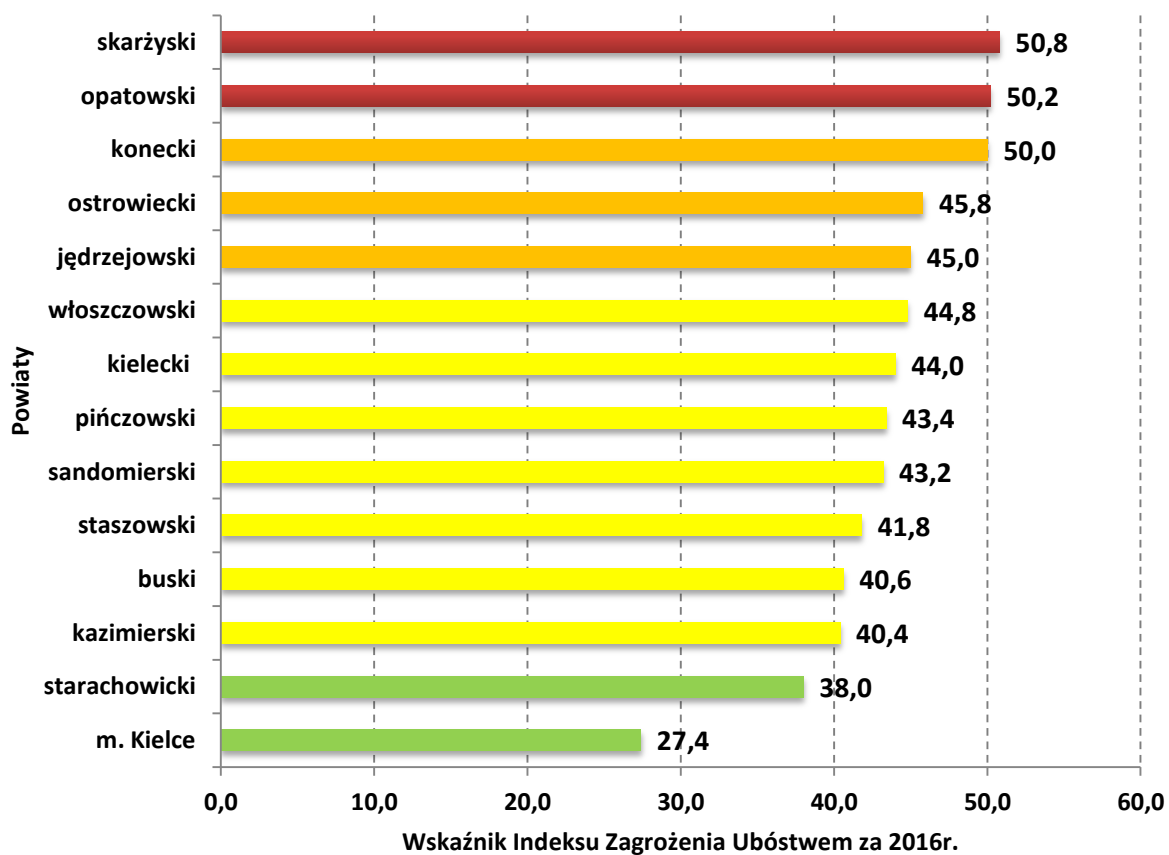
*Wartość uzyskanych wskaźników pomnożona została x 1,2

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej.

Tabela 33. Zmiana Indeksu zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2017.

Powiat	Indeks zagrożenia ubóstwem		Zmiana w stosunku do 2016r.
	2016	2017	
Skarżyski	51,2	50,8	-0,4
Opatowski	56,4	50,2	-6,2
Konecki	45,4	50,0	+4,6
Ostrowiecki	45,8	45,8	0,0
Jędrzejowski	46,2	45,0	-1,2
Włoszczowski	40,2	44,8	+4,6
Kielecki	43,6	44,0	+0,4
Pińczowski	46,6	43,4	-3,2
Sandomierski	45,4	43,2	-2,2
Staszowski	38,4	41,8	+3,4
Buski	43,0	40,6	-2,4
Kazimierski	43,6	40,4	-3,2
Starachowicki	45,8	38,0	-7,8
m. Kielce	34,4	27,4	-7,0
Świętokrzyskie:	44,7	43,2	-1,5

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej.

Wykres 7. Indeks zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim w 2017r.

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej.

Tabela 34. Przedziały stopnia zagrożenia ubóstwem.

Przedział	Stopień zagrożenia ubóstwem
do 40,0	umiarkowany
40,1-45,0	średni
45,1-50,0	wysoki
50,1 i wyżej	bardzo wysoki

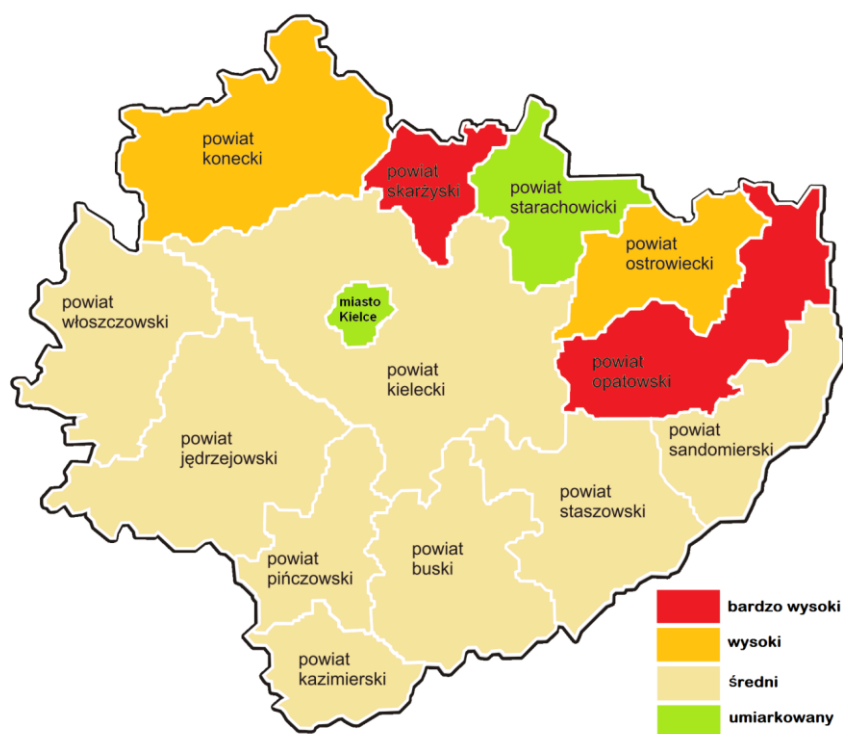
Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej.

Tabela 35. Poziom zagrożenia ubóstwem w powiatach województwa świętokrzyskiego w 2017r.

Powiat	Stopień zagrożenia ubóstwem
buski	średni
jędrzejowski	średni
kazimierski	średni
kielecki	średni
konecki	wysoki
m. Kielce	umiarkowany
opatowski	bardzo wysoki
ostrowiecki	wysoki
pińczowski	średni
sandomierski	średni
skarżyski	bardzo wysoki
starachowicki	umiarkowany
staszowski	średni
włoszczowski	średni

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej.

Mapa 12. Poziom zagrożenia ubóstwem w powiatach województwa świętokrzyskiego w 2017r.

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej.

Opracowana przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej analiza przestrzennego zróżnicowania zagrożenia ubóstwem w regionie na podstawie zbudowanego indeksu jest obrazem zróżnicowania tego zjawiska notowanym w poszczególnych powiatach województwa świętokrzyskiego. W 2017 roku zagrożenie ubóstwem w większości powiatów maleje. Zagregowane dane wskazują jednak, że w świętokrzyskich powiatach utrzymuje się średni poziom zagrożenia ubóstwem. W oparciu o opracowane dane zawarte w Indeksie zagrożenia ubóstwem województwa świętokrzyskiego za 2017 rok umiarkowany stopień zagrożenia ubóstwem odnotowano w m. Kielce i powiecie starachowickim. W stopniu bardzo wysokim zagrożeni ubóstwem są mieszkańcy powiatów: skarżyskiego i opatowskiego, w których odnotowano najwyższe wartości indeksu.

Dane o stopniu zagrożenia ubóstwem w województwie, otrzymano sumując ranking końcowy uzyskany z danych cząstkowych poszczególnych wskaźników w podziale na powiaty, a następnie podzielono przez ilość powiatów. Tym samym, otrzymano ogólny wskaźnik Indeksu zagrożenia ubóstwem dla województwa świętokrzyskiego za 2017 rok wynoszący **43,2 - mniejszy o -1,5** w stosunku do 2016 roku.

Tabela 36. Zmienne wykorzystywane do opracowanie indeksu ubóstwa w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2017.

Wskaźniki	Średnia wartość dla woj. świętokrzyskiego				
	2013	2014	2015	2016	2017
Stopa bezrobocia	16,9%	14,2%	12,5%	10,8%	8,8%
% udział osób długotrwale bezrobotnych w łącznej liczbie bezrobotnych	38,2%	41,9%	56,1%	55,0%	52,2%
Wskaźnik deprivacji lokalnej – liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców	117,97	107,56	101,43	89,14	80,17
Wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy społecznej	53%	56%	58%	60%	59%
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	3244,37 zł	3 435,93 zł	3580,62 zł	3669,57 zł	3 911,49
Dochody budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca	3124,86 zł	3 218,02 zł	3561,15 zł	3998,64 zł	4312,41
Liczba osób w rodzinach wielodzietnych otrzymujących pomoc w łącznej liczbie osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej	23,3%	10,1%	12,5%	12,7%	11,2%
Liczba osób w rodzinach niepełnych korzystających z pomocy w łącznej liczbie osób w rodzinach otrzymujących pomoc społeczną	13,7%	15,9%	10,0%	9,2%	11,7%

Źródło: Opracowanie własne Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

5. Podsumowanie i wnioski

Zjawisko ubóstwa dotyczące gospodarstwa domowe i osoby stanowi zagrożenie dla realizacji celów i zadań życiowych osób i rodzin zagrożonych ubóstwem. Ubóstwo to pojęcie socjologiczne i ekonomiczne oznaczające stały brak dostatecznych środków materialnych dla zaspokojenia potrzeb jednostki, w szczególności m.in.: w zakresie jedzenia, schronienia, ubrania, transportu oraz podstawowych potrzeb kulturalnych i społecznych.

Główny Urząd Statystyczny regularnie, corocznie oblicza i publikuje wskaźniki dotyczące zasięgu ubóstwa ekonomicznego w kraju z podziałem na regiony przy zastosowaniu trzech stóp ubóstwa opierając się na wynikach badań budżetów gospodarstw domowych. Uwzględnienie trzech, a nie jednej stopy wynika m.in. z faktu, iż żadna z granic ubóstwa nie została określona w Polsce jako granica urzędowa, a z metodologicznego punktu interpretacji stopy ubóstwa nie ma podstaw, aby bezspornie preferować którąś z nich. Każda z trzech omawianych stóp ubóstwa jest omawiana indywidualnie w zależności od danego punktu widzenia i uwarunkowań społecznych, które występują w danym regionie.

Stopy ubóstwa publikowane przez GUS w opracowaniu „Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce” prezentują obraz sytuacji w zakresie zasięgu ubóstwa w poszczególnych regionach w Polsce. W oparciu o cykliczne analizy danych z GUS, dokonywana jest obserwacja tendencji w zakresie zasięgu ubóstwa na przestrzeni lat w regionie. W 2017 roku w odniesieniu do roku poprzedniego, w województwie świętokrzyskim odnotowano zmniejszenie się zasięgu wszystkich trzech analizowanych typów ubóstwa, przy czym w przypadku stopy ubóstwa skrajnego oraz relatywnego obserwowane zmiany były wyraźnie mniejsze niż w 2016 roku. Natomiast w przypadku stopy zasięgu ubóstwa ustawowego w 2017 roku odnotowany został największy spadek wskaźnika w regionie.

Dokonana przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej analiza wewnątrzregionalnego zróżnicowania zagrożenia ubóstwem na podstawie opracowanego indeksu jest obrazem zróżnicowania tego zjawiska w poszczególnych powiatach województwa świętokrzyskiego. W 2017 roku zagrożenie ubóstwem w większości powiatów maleje. Zagregowane dane wskazują, że w świętokrzyskich powiatach w dalszym ciągu utrzymuje się średni poziom zagrożenia ubóstwem. W oparciu o opracowane dane zawarte w Indeksie zagrożenia ubóstwem województwa świętokrzyskiego za 2017 rok umiarkowany stopień zagrożenia ubóstwem odnotowano w m. Kielce i powiecie starachowickim.

W oparciu o zgromadzone dane w stopniu bardzo wysokim zagrożeni ubóstwem są mieszkańcy powiatów: skarżyskiego i opatowskiego, w których odnotowano najwyższe wartości indeksu.

Na spadek zagrożenia ubóstwem mieszkańców regionu w 2017 roku wpływ miał odnotowany spadek stopy bezrobocia oraz odsetek osób długotrwale bezrobotnych w łącznej liczbie bezrobotnych, spadek w zakresie wskaźnika deprivacji lokalnej, spadek liczby osób w rodzinach wielodzietnych otrzymujących pomoc w łącznej liczbie osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej oraz wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto i dochodów budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Z dużym prawdopodobieństwem można stwierdzić, że czynnikami, które w największym stopniu przyczyniły się do poprawy sytuacji materialnej gospodarstw domowych oraz spadku zasięgu ubóstwa skrajnego i relatywnego w 2017 r. były: wzrost wynagrodzeń, spadek bezrobocia, a w przypadku rodzin z dziećmi świadczenie wychowawcze Rodzina 500 plus. W przypadku ubóstwa ustawowego wpływ na zmniejszenie się jego zasięgu miała natomiast nie tylko poprawa sytuacji materialnej gospodarstw domowych, lecz dodatkowo również fakt, iż od IV kwartału 2015 r. nie zmieniał się poziom granic tego typu ubóstwa³.

W 2017 roku oprócz poprawy sytuacji na rynku pracy oraz wzrostu świadczeń społecznych dla rodzin z dziećmi (świadczenie wychowawcze), to okres powrotu inflacji (2% w skali do 2016 roku). Wartości minimum egzystencji wzrosły od 3,2% w gospodarstwach emeryckich do 3,5% w większości gospodarstw pracowniczych z dziećmi na utrzymaniu. Czynnikiem przesądzającym o wzroście minimum egzystencji była wyższa wycena artykułów żywnościowych oraz kosztów utrzymania zasobu mieszkaniowego. W wyposażeniu mieszkania zastosowano kilka korekt, uwzględniających zarówno zmiany w wymagającym rynku, jak i zwiększoną konsumpcję gospodarstw ubogich na ten cel⁴.

Minimalizacja zjawiska ubóstwa wymaga kompleksowych działań na szczeblu administracji rządowej jak i szeroko samorządowej. W podejmowanych działaniach istotne jest wdrażanie rozwiązań systemowych w zakresie aktywnej polityki społecznej zmniejszającej skalę zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego skorelowanego z polityką służącą stabilnemu wzrostowi gospodarczemu oraz polityce na rzecz wzrostu zatrudnienia. Wymagane są wszelkiego rodzaju długofalowe interwencje pomocowe kierowane do osób ubogich, jak również zagrożonych ubóstwem. Działania dopasowane powinny być

---

³ Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2017 r., GUS – opracowanie sygnalne.

⁴ Informacja o poziomie minimum egzystencji w 2017 r., Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.

do konkretnych kategorii ubogich tj.: bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych, rodzin wielodzietnych, osób niepełnosprawnych, mieszkańców wsi jak również miast. Działania te muszą uwzględniać rzeczywiste i zróżnicowane potrzeby tych osób oraz powinny zmierzać do ich aktywizacji i pełnego usamodzielnienia. Bardzo ważną kwestią jest mobilizacja samych osób ubogich do wzięcia przez nich odpowiedzialności za swój los.

Diagnoza zjawiska ubóstwa w województwie świętokrzyskim z uwzględnieniem sytuacji ekonomicznej i społeczno – demograficznej województwa świętokrzyskiego pozwala na określenie przyczyn tego zjawiska, którymi są:

- niski stopień urbanizacji,
- wysoka stopa bezrobocia w odniesieniu do kraju,
- struktura gospodarki regionu w której dominują mało efektywne działy produkcji,
- obserwowany proces depopulacji mieszkańców województwa skutkujący niekorzystnymi trendami demograficznymi,
- przeciętny dochód na jednego mieszkańca poniżej średniej krajowej,
- znaczący odsetek osób pracujących w rolnictwie,
- rozdrobnienie gospodarstw rolnych,
- wrażliwość gospodarki regionu na zmiany koniunktury – kryzys gospodarczy,
- wzrost odsetka osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej z ogólnej liczby świadczeniobiorców,
- utrzymujący się na stałym poziomie odsetek rodzin wielodzietnych i rodzin niepełnych otrzymujących pomoc społeczną.

Indeks zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim za 2017 rok i dokonana w nim analiza przestrzennego zróżnicowania zagrożenia ubóstwem w regionie jest materiałem, który może być pomocny w zakresie koncentracji wsparcia w ramach rozdysponowania środków z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 w zakresie celu tematycznego: 9 tj. Walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją. Opracowana diagnoza może być pomocna także dla władz centralnych i samorządowych w adresowaniu interwencji, której celem winna być poprawa sytuacji w zakresie poziomu życia mieszkańców oraz przeciwdziałaniu zjawiska ubóstwa.

6. Spis map, tabel i wykresów

SPIS TABEL:

Tabela 1.	Zasięg ubóstwa według grup społeczno – ekonomicznych gospodarstw domowych w latach 2014 – 2017.	8
Tabela 2.	Zasięg ubóstwa według typów gospodarstw domowych w latach 2014 – 2017	9
Tabela 3.	Zasięg ubóstwa według poziomu wykształcenia głowy gospodarza domowego* w latach 2014 – 2017..	10
Tabela 4.	Zasięg ubóstwa według województw w latach 2014 – 2017	12
Tabela 5.	Przedziały rankingowe na potrzeby opracowania indeksu ubóstwa dla poszczególnych wskaźników.	17
Tabela 6.	Bezrobocie w Polsce w latach 2016 – 2017	18
Tabela 7.	Zmiana stopy bezrobocia wg powiatów województwa świętokrzyskiego w 2017r. w stosunku do 2014r.	19
Tabela 8.	Bezrobocie w powiatach województwa świętokrzyskiego w latach 2014-2017	20
Tabela 9.	Liczba osób długotrwale bezrobotnych w bezrobotnych ogółem (%) w latach 2016-2017	22
Tabela 10.	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Polsce w 2017r	23
Tabela 11.	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie w 2017r.	24
Tabela 12.	Dochody budżetów gmin w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2017r	25
Tabela 13.	Dochody budżetów gmin [zł] zagregowane do powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2016-2017	27
Tabela 14.	Wskaźnik deprivacji lokalnej w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2017.....	29
Tabela 15.	Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2017 – powiat buski.....	29
Tabela 16.	Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2017 – powiat jędrzejowski	30
Tabela 17.	Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2017 – powiat kazimierski.....	30
Tabela 18.	Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2017 – powiat kielecki.....	31
Tabela 19.	Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2017 – powiat konecki.....	32
Tabela 20.	Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2017 – miasto Kielce	32
Tabela 21.	Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2017 – powiat opatowski.....	32
Tabela 22.	Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2017 – powiat ostrowiecki.....	33
Tabela 23.	Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2017 – powiat pińczowski	33

Tabela 24.	Wskaźnik deprywacji lokalnej w 2017 – powiat sandomierski	34
Tabela 25.	Wskaźnik deprywacji lokalnej w 2017 – powiat skarżyski	34
Tabela 26.	Wskaźnik deprywacji lokalnej w 2017 – powiat starachowicki	35
Tabela 27.	Wskaźnik deprywacji lokalnej w 2017 – powiat staszowski	35
Tabela 28.	Wskaźnik deprywacji lokalnej w 2017 – powiat włoszczowski.....	36
Tabela 29.	Wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy społecznej w latach 2016-2017.	37
Tabela 30.	Wskaźnik rodzin wielodzietnych korzystających z pomocy społecznej, którym przyznano świadczenie pieniężne w latach 2016-2017..	39
Tabela 31.	Wskaźnik rodzin niepełnych ogółem objętych w latach 2016-2017	40
Tabela 32.	Indeks zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim w 2017r	42
Tabela 33.	Zmiana Indeksu zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2017	43
Tabela 34.	Przedziały stopnia zagrożenia ubóstwem na 2017r	44
Tabela 35.	Poziom zagrożenia ubóstwem w powiatach województwa świętokrzyskiego w 2017 roku	44
Tabela 36.	Zmienne wykorzystywane do opracowanie indeksu ubóstwa w województwie świętokrzyskim w latach 2013 – 2017	46

SPIS WYKRESÓW:

Wykres 1.	Zasięg ubóstwa w Polsce w latach 2008-2017 według przyjętych granic ubóstwa.	6
Wykres 2.	Zasięg ubóstwa skrajnego w 2017 roku wg grup społeczno ekonomicznych (% osób w gospodarstwach domowych).....	7
Wykres 3.	Zasięg ubóstwa skrajnego w 2017 roku wg typów gospodarstw domowych (% osób w gospodarstwach domowych).....	8
Wykres 4.	Zasięg ubóstwa skrajnego w 2017 roku wg klasy miejscowości zamieszkania (% osób w gospodarstwach domowych).....	10
Wykres 5.	Zasięg ubóstwa w województwie świętokrzyskim w latach 2014 – 2017.....	11
Wykres 6.	Stopa bezrobocia w powiatach województwa świętokrzyskiego w latach 2014 – 2017	19
Wykres 7.	Indeks zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim w 2017r.	43

SPIS MAP:

Mapa 1.	Zasięg ubóstwa skrajnego w 2017 roku według województw (w % osób w gospodarstwach domowych.	13
Mapa 2.	Zasięg ubóstwa relatywnego w 2017 roku według województw (w % osób w gospodarstwach domowych.	14
Mapa 3.	Zasięg ubóstwa ustawowego w 2017 roku według województw (w % osób w gospodarstwach domowych.	15
Mapa 4.	Stopa bezrobocia w województwie świętokrzyskim w 2017r.	21
Mapa 5.	Odsetek osób długotrwale bezrobotnych w województwie świętokrzyskim w 2017r.	22
Mapa 6.	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie świętokrzyskim w 2017r.	24
Mapa 7.	Dochody budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie świętokrzyskim w 2017r.	28
Mapa 8.	Wskaźnik deprywacji lokalnej w województwie świętokrzyskim w 2017r.	36
Mapa 9.	Wskaźnik osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ogólnej liczbie świadczeniobiorców w województwie świętokrzyskim w 2017r.	38
Mapa 10.	Wskaźnik rodzin wielodzietnych korzystających z pomocy społecznej, którym przyznano świadczenie pieniężne w 2016 roku w województwie świętokrzyskim w 2017r.	39
Mapa 11.	Wskaźnik rodzin niepełnych ogółem objętych pomocą społeczną w 2017 roku w województwie świętokrzyskim.	41
Mapa 12.	Poziom zagrożenia ubóstwem w powiatach województwa świętokrzyskiego w 2017r.	44

ANEKS

Przedziały rankingowe na potrzeby opracowania Indeksu Zagrożenia Ubóstwem za 2017 rok.

X 1. Stopa bezrobocia (wskaźnik w % liczby bezrobotnych do liczby czynnych zawodowo).

Przedziały rankingowe	Wartość wskaźnika
do 5,8	1
5,9-7,0	2
7,1-8,2	3
8,3-9,4	4
9,5-10,6	5
10,7-11,8	6
11,9-13,0	7
13,1-14,2	8
14,3 i więcej	9

X 2. Liczba osób długotrwale bezrobotnych w bezrobotnych ogółem (%).

Przedziały rankingowe	Wartość wskaźnika
do 44,4	1
44,5-47,2	2
47,3-50,0	3
50,1-52,8	4
52,9-55,6	5
55,7-58,4	6
58,5-61,2	7
61,3-64,0	8
64,1 i więcej	9

X 3. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto [zł].

Przedziały rankingowe	Wartość wskaźnika
do 3409,99	9
3410,00-3507,99	8
3508,00-3605,99	7
3606,00-3703,99	6
3704,00-3801,99	5
3802,00-3899,99	4
3900,00-3997,99	3
3998,00-4095,99	2
4096,00 i wyżej	1

X 4. Dochody budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca [zł].

Przedziały rankingowe	Wartość wskaźnika
do 3842,99	9
3843,00-4139,99	8
4140,00-4436,99	7
4437,00-4733,99	6
4734,00-5030,99	5
5031,00-5327,99	4
5328,00-5624,99	3
5623,00-5921,99	2
5922,00 i wyżej	1

X 5. Wskaźnik deprivacji lokalnej.

Przedziały rankingowe	Wartość wskaźnika
do 65,9	1
66,0-72,9	2
73,0-79,9	3
80,0-86,9	4
87,0-93,9	5
94,0-100,9	6
101,0-107,9	7
108,0-114,9	8
115,0 i wyżej	9

X 6. Długotrwanie korzystający z pomocy społecznej.

Przedziały rankingowe	Wartość wskaźnika
do 54,5	do 52,2
54,6-56,1	52,3-54,4
56,2-57,7	54,5-56,6
57,8-59,3	56,7-58,8
59,4-60,9	58,9-61,0
61,0-62,5	61,1-63,2
62,6-64,1	63,3-65,4
64,2-65,7	65,5-67,6
65,8 i wyżej	67,7 i wyżej

X 7. Rodziny wielodzietne korzystające z pomocy społecznej.

Przedziały rankingowe	Wartość wskaźnika
do 3,0	1
3,1-5,4	2
5,5-7,8	3
7,9-10,2	4
10,3-12,6	5
12,7-15,0	6
15,1-17,4	7
17,5-19,8	8
19,9 i wyżej	9

X 8. Rodziny niepełne korzystające z pomocy społecznej.

Przedziały rankingowe	Wartość wskaźnika
do 7,5	1
7,6-8,7	2
8,8-9,9	3
10,0-11,1	4
11,2-12,3	5
12,4-13,5	6
13,6-14,7	7
14,8-15,9	8
16,0 i wyżej	9